

1b

Batšhokwe, Strassburg, The Oaks.

Tema ya 1; Strassburg

Temana ya 1; Bakone ba ga Lewele.

b
1
45

1. 1. Polase e ya ka gōdimi, e ka gōdimi ga polase ya Metz. Dinoka tše di tenago polaseng ya Metz di tšwa di le plaseng ya Strassburg. Go dula Bakone ba ga Mametša. Ba ilē ba khuduga ba ya ba dula nokeng ya Lepelle. Naga owe e na le diṭouma tše dintši. Ba napa ba e rōla leina la diṭouma. diṭouma nka buntši. Ka buthi ke ṭouma. Leina ba re, ke Majoumeng. Bakone ba ga Lewele ba ilē ba šala polaseng ya Strassburg.
2. Bakone ke ba bina phuthi. Mothophō a o lewe ka baka la go tšhaba go tšwa dišo. Mothophō ke phōlōfōlō e we e biniwago ke motho. Bjale batho ba we ba dulago Strassburg ba bitšhiwa Batšhokwe. Khoši ya bona Mametša. Ntona Lewele.
2. 3. Ba bolaya phuthi ba laḡha le molamo. La bolabola ka mokhwa owe ka baka la gore ke mothopho wa bona. Batho ba ba kwēra ka gore Bakone ke diṭašla, ba bina phuthi ba ija. Gona le batho ba bangwe ba dikhakhamethophō. Ke gore batho ba go bina diphōlōfōlō tše pedi. Ke bona bawe ba jago phuthi. Bona beng Bakone a baji. Strassburg ke naga ya Batšhokwē. Ba tswaletše mo go yōna. Ba goletše mo go yōna.
4. Maḡho-a-kwēna. Mong leina-ina la gwe ba be ba mmitša Captain Slight. Ke bona bo mmaka naga. O ilē a go fiḡha, ra thōma go thella dikhomo le mašemo. Mabapi le diruiwa dikhomo, dipudi, dinku le dipōkolo ke tšona tše we di thellwago. Dillo di ilē tša ba gona ka baka la gore e be re sa ṡhwašla. Ba bantši ba ilē ba ṡwašla mothšlo o we. Ba bangwe ba ilē ba tšhabšla malukaseng.
5. Batho ba ilē ba tšhaba dipolaseng ka baka la go ṡhe lefe melato ya dipolase. Rena re ilē, ra re, ṡha go hwetšana o šmē, šako a le na boṡogōlo. Ka nnete, re ilē ra katana le medirō e we ya meṡhelo.

3. 1: Boroko bja fiṭha.

6. Maṭhō-a-kwena o ilē a khuduga. Ka moragō ga khudugō yagwe, gwa fiṭha Bo-radipolase. Bona ba ilē ba aga meṭe ya bona. Ba ilē ba re, re nyaka matsōgō, a re nyake tšhalete. Maloi ke dife tše. Matsōgō a rena a swanetš go lifiwa. Tšewe ka moka ke dithailo. Le ga go le bjale, a ra ka ra ukišiša. Batho ka moka ba ilē ba khodišwa ke Komosasa wa Molopeng (Leydsdorp). Ba bangwe ba ilē ba tšhaba boroko. Boroko ke go šoma o ṭha lifiwi. Ka goriale mo we, o šomāla go robala.

7. Lešaba le ilē la tšhaba. Molaō wa Komosasa, o ilē a re, yo we a ṭha o kwego molaō wa Makhowa a, o swanetše go ṭhanola dirōthō. Polaseng ya Metz le yōna strasburg ba ilē ba tšhaba. Le ga go le bjale, marašana a ilē a šala. Banna, basadi, masogana le dikharebe

4. ba thōma modirō wa boroko. Motho o šoma dikhwedi tše tharo mo ngwageng.

8. Ba ilē be rakiwa melaleng. Ba bangwe meṭe ya bona, e be e le melaleng. Ba bangwe e seamile ka meboto. Ka moka re ilē ra rakiwa, ra ya ra khobakana ka mogwereng ya noka ya Molapong (Moeta-dim). Ba ilē le ṭa šala le di bōna tša ṭala kholo ya lekoto. Rena e be re gopola gore ba ra nama ya makhura. Lentšū la mohu a lowe faṭhe. Ka moragō ra fološwa, ra dudišwa melaleng wa Moruleng wa makhau.

9. Ditšhwene a tša swanāla go re dula ka khakala. Makhowa no ba re, ditšhwene ba ra leṭalo le leso. Taba ewe, a še taba, e no ba dikwero. Go swana le ge gothwe, ditšhoši-tše-dikhubeḁu. Molato wa go re fološa ka mogwereng wa Molapong, ba re ditšhwene dikhōtšila meṭi. Ka goriale mowe di nweša bo misisi ditšhila. Aowaa, ke tšona dipitsi, ka gobane mabala ya tšona re a e bōna. Re išwiwa kowa le kowa bjale ka rena bomaebe.

5. 10. Khutšo a e gona lefapheng. Go-khutša ga motho ke mo a hwilō. Tšatši le lengwe le le lengwe, re tsogela plaseng go lona. Letšatši la go khutša ke Sontaga feela. Ge o le monwi wa bjala, o bo nwē tšatši la mokibēla. Sontaga o diyo tiya dipapalase, ka gobane ka moswana ke mosupulugo ke letšatši la Makhowa. Ka lona letšatši le we, motho a swanēla go babja ka gobane ba re o babji o kwa dipapalase. Go bolla a gofele, lebono re bolla e ngwe kōma ya go bolla le bana.

11. Lebaka la modirō le la khutšo. Ka molaō wa tšesotho, le baka la modirō le gona le la khutšo le gona. Ke mabaka a mabedi: Thelemo le Marega. Medirō ya tšalemo:- Go-lema, go-tšagola le puno. Medirō e ge e fedile, ke moka re tšana lebakeng la khutšo. Ke marega ke ōna madulagae. Ke lona lebaka la go nwa mabjale. Ke lona le baka la go šoga dikobō. Mokhopa ba šugiša ka bjala.

6. Ke moka ke yōna medirō ya madula-gae.

12. Morula ke bjala bja leghabula. Bjala bjo bo tšwa bo le mothareng o morula. Bjala bja marula bo bitšwiwa morula. Makhowa ba ilō go fiha mo nageng ya gešu, ba thōma go šimula marula. Banna ba, a ba ja go aga, ba tšilo tšinya naga. Ke tšona. Re ka dirang? A tšhe gona ka gobane naga ke ya bona. Modulo-gadi ola o fedilō, go šetše dišaisego.

Temana ya 2: Temō.

13. Go lema ka boethatšilo. Strasburg ke naga ya melala, dithaba di gona le dinoka. Boroka bja yōna ke melala. Mašemo a be a limiwa melaleng. Mašō-a-kvena, a ba a tšhe na taba le temō. Taba ya gwe ke go nyaka tšhalete. Ke gore o ka no lema ka mokhwa o o ka khōnago. Go bolwabolwa ka bogolo bja tšhemo.

7.

14. Dinō di a tšhubiwa. Tšhalete ke tsiba tha modima, ke makhōna tšoghe. Ba lebeletše goja, tša ntš a ba di bone. Napho-

disa ba gana tša na tše, wa re goja wa lebala mothšelo. Maphodisa a Matšo-a-kwena, a be a filwš molaš wa go tšhuba dinto. Ge ba fišha, ba hwetšana gore, o no dula mo polaseng, a o thele. Ba be ba ntšha dibjana ka moka tša nšo gammogš le lebatl, ke moka ba tšhuba dinto ka moka. Ka go riale mowe ba go raka.

15. Motho ke motho. Le ga ilš ba tšhuba, a na taba. Ka moragš ga mo ba tšugile, o šala a tsema tše dingwe dinto ga na kowa pilong. The thare šha mšš, ke go the tšogšla. Ba bangwe, ba ba tšhubela dinto tša bona, ba napa ba khuduga. Polaseng go dula ba go tiya.

8. 16. Lukaseng a go na mašemo ka baka la go šala ga batho. Ke lona lebaka le we, re ilego ra šitwa go tšhaba mabothata a dipolase. Legae la motho ke tšhemo.

17. Ralandišš ba ditaba tše tšaka godimš: Thepeke Lewele. Ke yšna ntona ya thotšhaba šha Batšhokwš. Papagwe e be e le Poulo. O tswaletše gona Strasburg. Mophathš wagwe Mangana. Babolang Lewele. Le yšna o tswaletše gona. Mphathš wa gwe Lethaba. Le Matššš Masete. Le yšna o tswaletše gona. Mphathš wa gwe Lenkwe. Matššš o ilš a tšhaba go bšrška boroko. O ilš a tšhabela nageng ya ga Sekororo. Le ga na lehono o šha le gona.

9. 18. Tše e thale tše dinyana, dikholo di thale moragš. Taba e we ilš ya bolwabolwa ke moha Poulo. O hwilš ga na mo, go šene makhowa a go berekišša boroko. A be a gudilš kudu. Ge ba rakiwa ba yo dula mogwereng wa Molapong, ke ge ba diyo rwala ka theled šha dipholo. O ilš a hwšla gona morakeng. Pale ga lehu la gwe, o ilš a thaba nyepš e ya ka gšdimo. Dipolabolo tša moriti a di fele.

19. Moriti ke motho yo a babjago, a le khaufsi le go hwa. Dipolabolo tša gwe, ba re, o kwa lehu, o wa rita. Bjale polabolo ya moha Poulo, ba ilš ba riale. Ka moragš ga lehu la mokhalabje,

re ilê ra bërêka mengwaga e meraro boroko. Ngwageng wa bone,
gwa jêna a mangwe Makhowa.

S. 2: Lekhoja la batho ba baso la jêna.

20. Lekhoja le, batho ba le bitša lekhoja la balimi. Ka nnete ke lona ka gobane ba ruta batho go lona. Ka jhekhowa Ke (South Africa Native Trust Farms). Batho ba ilê ba letša mefulukwane. Re khutšitše go bërêkêla boroka. Bo maberoko, ba rwala dithoto tša bona, ba khmônga. Go thaba kudu ga ngwana go thôla go lla.
10. Goriale ke Thekhebôla. Ka moragô ga matšatši a jhe makae, a napa a hwa. Abe a gudilê.
21. Banna, basadi, masogana le dikharebe ba šoma. Re nyaka batho ba we ba nyakago mošomo. Jha maloba jhe thomilê. Ba bangwe ba re ke khale, re ba bërêka. Wa okwa a re, o je o nthuše ka mošomo waka letšatši. Ge o ka ya ke moka o e polailê. Balimi ba re, yo a nyakago mošomo. Mafelong a khwedi ba ja lifiwa. Ke bo kae. Aowa le rena re balumi, di ja je ba ke mmušo. Ke nnete, mmušo o ka jhe ke wa ja bana ba ôna. Ba ilê ba thôma go šoma. Mafelong a khwedi ba lifiwa (patediwa). Ba ilê ba ba le thabong le legolo.
22. Ba ilê ba re jhanogôla, re jha gopola. Le swanetše go lata Makhowa a lona. Dikhopolong tša rena, ra hwetšana, gore Makhowa a la, ra go ba re a bërêka boroko, ba re rekilê. Le ga go le bjale, a ra ka ra dumêla. Ba ilê ba goma. Ba re, ra jheke ra aga dinjo le go lona ra jhe ke ra lona.
11. 23. Rena re tswaletše ga na no nageng e. Ba ilê ba goma ba boya. Ba re, molaš o re, monna yo mongwe le yo mongwe, o swanetše go latêla Lekhoja la gwe. Mathô-a-šwana le bona Makhowa a we, ge ba fiha, ba no re hwetšana re le ga na mo. Bjale ka lona. Re a šitwa go latêla bathipidi. Mo la e be re e tšwa na bô gona nkabe go okwala. Ke lona batho ba go bërêka boroko. Ka goriale no we, le swanetše go ba latêla. Go koane ge mmušo, o jha nyake re ôna

mo, o ka no bona naga e ngwe wa re iša gona. Batšhokwê ba ilê ba gana go latšla boradipolase.

24. Thepeke le batho ba bangwe, ba ilê ba ya ga Komosasa ya Leydsdorp. (Molopeng). Banna ba ilê ba šala ba dira lekhoja la bona. Maburu a re tshwenya. Leithê la mmušo le gona, yo we e le go Komosasa. Morena wa rena, o swanetše go ya le banna ba bangwe, go butšiša taba e. Ba ilê ba ya. Momosasa, o ilê a ba botša ka ona mokhwa o we, balimi ba bolabotšego ka ona. Ke nnete maburu ba re rekilê. Re madimabe banna ba Bakome. Mmušo, o rekilê dipolase tše dintši, o hwetšiana batho go tšona empa taba ya mohnta o, e šu e ke e diraga.
- 12.

25. Monna o hwa a ragaraga. A re tšhekeng tšhalete, ro nyaka moemedi. Ba ilê ba dira ka mokhwa o we. Ba rwala tšhalete ba ya Tswane. (Pretoria.) Ka moragô ga mo ba tšo boya Tswane, ba ilê ba tswara Thepeke le batho ba gwe. Ba ilê ba bereka lesome la matšatši le matšatši a maane. Moemedi wa bona, o ilê a fiha a bolabola le ba mmušo. Modirô wa go tswariwa, o ilê wa fêla. Tšupa e kholo, ba re thibêla go lema. Lentšu la gore re latšlê boradipolase la fêla.

26. Khudugô ya Mmamathôla. Ka khwedi ya dibokwane (March 1958) ba mmušo ba khuduša Mmamathôla. Rena re tšhale letsufing, ga ba re botše tšhale. Ka yona khwedi e ya dibokwane ba thôna go ntšha Batšhokwê mašemong. Mmaloi ba gopola gore, rena re tša phela kang ka gobane le go lema a ra lema. A retse, re tša re ke dipitsi mo re bona mabala.

13. 27. Ba ga Manetša ga Manetša. Ba ga Sekororo ga Sekororo. Polaseng ya Strasburg batho ba be ba le mogobê. Pudi mothao. Ba ga Sekororo ba ilê ba rwadiwa, ba beiwa polaseng ya METZ ka Bokhalaka bja Mungwana. Ba ga Manetša ba rwadiwa ba ya ba ba beya polaseng ya The Oaks ka Bokhalaka bja le-Pelle. Dipelašlô a tša

ka tša ba gona ka gobane ke dipolase tša mmašo. Meje ya gona e bjale ka ya kompong. Khane ke letšatši go tšhaba. Ga go limiwi gammōgō le bona ba ga Sekororo ba ba khobakantšwego Mets.

28. Bo madimabe. Dirapa tše we pedi, di e pōna bomadinabe. Ba re bomadinabe bja bona bo phala ke bja nnyo e no tšwago madi e tšha tšhabiwa. Dillō tša bona di gōdimu ga mmapi wa le gōdimu le lefatše. Dillō tša bona ke go thibālwa go lema.

29. Lewele o bolabola maseketa peelo. Monna yo o na le basadi ba babedi. Ka moka ga bona ba na le bana. O ilš are, legae la motho ke tšhemo. Batho a ba pome bjale ka diruiwa. Le nna ka noši ke šitwa go e tekeletša. Mosadi wa mathōmō o na le bana ba ba phethago menwana mmedi. Wa bobedi o na le ba ba tšhaano. Bana gammōgō le bo mmago bona ke lesome le ka ba tšhaano. Modimu gammōgō le ba mmašo, ba tša bona gore ba ka dirang ka nna. Peelo ya ka ke ya go nyaka go poma bana bjale ke šita ke mpheka wa bo mmago bona. Ke be ke nyaka go hwēla kholegong.

30. Dipolabolo tša Motantane mabapi le Lewele. Mogolo-golo yo mongwe o ilš a bolaya nōga. Bjale e ilš ya tšeya lebaka e phikm-luga. Ba bangwe ba ilš ba re, a ya hwa e tšha phala. Mmolai o ilš a re, e hwilš. Tše we e di dirago e bolaya letswethe. Go bjale ka dipolabolo tša go. Mothare o gola ka dithabi. Bogoši ke batho. Ba-mmašo a še dišaša. Medirō ke e mentši. Modimu le ōna o fa maṭhatse, motho yo we a khopelago maṭhatse. O tšheke wa ba bjale ka nōga e bolaya letswethe. Ke ilš ka mo togōla bjale alla. Ya ba ke moka ke mafello a taba ya gwe le nna.

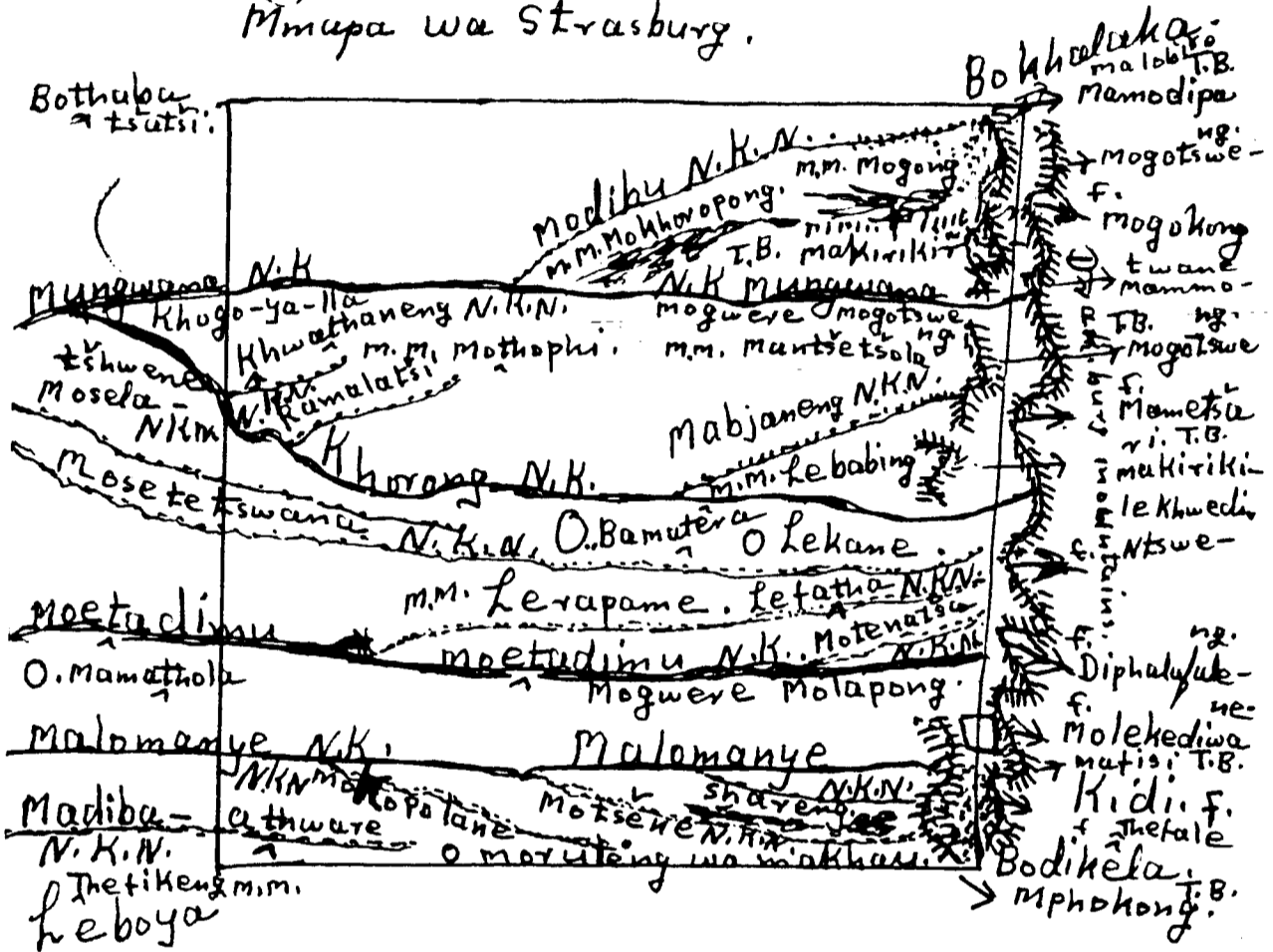
31. Mmapa wa naga ya Strasburg. O šupetša dinoka, moedi, neboto, dithaba le dithabana gammōgō le mafulo le difate. Lešaka sa seri le Thekantse.

K34/82

928

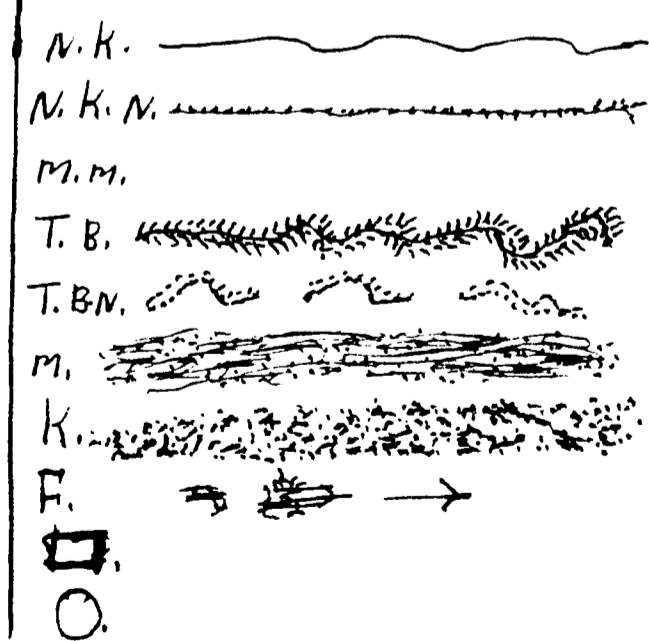
K34/82 15.

Mmapa wa Strasburg.

Mmapa o šupa :-

- Dinoka
- Dinokana
- meboto
- Dithuba
- Dithabana
- Mafulo
- Dikantse
- Difute
- lešaka
- Ba matera

15 Mmapa wa Strasburg.

16 32. Ke 0na mmapa wa polase ya Strasburg o wa ka morag0. Bjale go ta ngwadiwa maina a dinoka le dinokana ka go latelana ga tšona. Le go di tšhaloša ka mokhwa o di hwetšanego maina a tšona.

S. 3: Maina a dinoka le dinokana.

33. Dinoka tše we di ja ngwadiwa go moga ka theko ya Bokhalaka re ya natšo Leboya.

34. Modibu. Ke yona nokana ya mathomō, ge o tšona polaseng ya Strasburg, mo o e tšwa ga Sekororo. Nokana e, e tšheletša Mungwana. Modibu ke ka buthi. Ka buntši ke medibu. Medibu ke dihare tše di melago mabopong a dinoka. Ke mohare o mogolo. Bjale mo we nokaneng e we, e tšetše kudu. Ke nokana ya medibu. Ke moka ya napa ya hwetšana leina le we la Modibu. Mafello.

17 35. Mungwana. Ke noka a še nokana. Re tšetše Modibu ke moka re wela Mungwana. E šimuga thabeng ya Mamotwane. Moru wa ka fajhe ga thaba e we, ba o bitša Mamotwane. Meboto ya gona e bitšwa mebotu ya mamotwane Mogwere wa yona ba o bitša Mogotsweng. Ka gōdimu ga Mogotsweng ke Molapong. Ke še tše ke ngwadile koša ya yona. Go be go dula ba ga Mungaale khale.

36. Dikhoja-batho. Magoši a khale, mo ba bona gore pula e gana go-na, ba be ba ntšha banna ba yo tšama ba nyakala nku e ntso. Nku e we, ke yona e we ba ja nešago pula ka yona. Nku e ntso, ba ra motho. Batho ba we ba tšamago ba nyaka yona, ba ba bitša dikhoja-batho. Ke ka buntši. Ka buthi ke tšekhoja-batho.

18 37. Tšatši le ba hwetšanego nku e ntso, ba yo bega mošata. Ka lona tšatši le we, ba khowala batho. Le tšokomelō bana ba lena. Khoši e riale. Ka lona tšatši le we, go ja na pula e khole ya go tatša dinoka le dinokana. Dinoka, dinokana le meedi gammōgō le megobe, motho o wa tšeiwa. Ngwana wa Muja-bangwe, o ilō a metša ke Mungwana. Ba ilō ba leka ka maša go nyakela le noka ya Mungwana empa le tšebibi tša gwe a ba ka ba tše bona. Mmago ngwana o ilō a lla ka noka. Noka e ke malobiše, e lobitše ngwana waka.

~~Ke-ya~~

Ke yōna moji wa ngwana waka. Ka dipeelong batho ba re, yōna o wa lebala gore ke miji wa bana ba bangwe. Ke ge ba e bitša ka gore ke Mungwana. Ba e rella bakeng tša ngwana yo we e ilego ya molobiša.

38. Thello tša molobi, ba ilš ba lla ka yōna noka e we. A ya thōma go ja ngwana yo we, ke bana ba bantši ba we e ba bipilego. Ke mupi wa bana. Le ba bagolo e ya khokhobotha. Ke gona ba boetša peelo ya mamondi bodulong. Mafello.

39. Mogwereng wa Mogotsweng. Ke ōna mogwere wa noka ya Mungwana. O bitšwa mogotsweng ka baka la difoiš. Difoiš ke ka buntši. Ka buthi ke foiš. A di na diphēphē, di na le dilo tša di phaphathi tše dikholo. Bjale ba dibitša megotswa. Megotswa nka buntši. Ka buthi ke megotswa. Mogwere o we o hwetšane leina ka megotswa ya difoiš.

19 40. Molapong wa mmamphela. O ka gōdimu ga mogwere wa Mogotsweng. Gona mo we molapong, e be go na le dipanana. Mogali wa tšona a tšibiwi. Ka baka le we dikhopolo tša batho di gopola gore go gali-tše Khotswane. Khotswane ke modimu. Molapo o we, wa mmamphela go boya ba ga Mongaale. Ke bona ba we ba ilego, ba rāla maina a we le leina la noka e Mungwana. Mafello.

41. Khwaṭhaneng le Ramalatši. D.N.K.N. Ge re tsela Mungwana, ro tsela Khwaṭhaneng. Go tšoga mo we, ro tsela Ramalatši. Di ka mo polaseng ya Strasburg. Di tšheletša Khorong. Di thōma ka fathe ga mmoto wa Moṭhophi. Khwaṭhaneng e ka theko ga Bokhalaka. Ramalatši ka Leboya. Ditaba tša tšona di ngodilwē dinokeng tša Metz. Mafello.

20 42. N.K.N. Mabjaneng. Nokana e, e ka gōdimu ga mmoto wa moṭhophi. O feta mmoto wa Mantšetšola ke moka wa fologāla go yōna. E šimaga ka theko ga leboya la Mantšetšola. Ge o tsela yōna, o fologāla Khorong.

43. N.K. Khorong. E tšheletša Mungwana ka polaseng ya Metz. Ga na mo we di gathanaage, ba go bitša Khogo-ya-lla. Khorong ke mokhano wa naga ya ga Mothabe le Batšhokwê. Ditaba tša yona di ngodilwê ka polaseng ya Metz. Mafello.

44. Lehwiti, Khogo-ya-lla. Ke gona mo we go thakanago dinoka tše we pedi. Le na le le thakanoka. Ka buntši ke mathakanoka. Go be go na le budiba bjo bogolo. Batsumi ba be ba bolaya diphōlōfōlō ka gare ga bjona. Ka tšatši le lengwe, ba ilē ba o kwa khogo e lla ka gare ga mathakanoka. E ilē ya lla gararo ke moka ya napa ya homola.

45. Khogo e ndilē gararo. Batsumi a ba ka ba e kwa ka moka ga bona. Ba we ba ilego ba e kwa, ba ilē ba re, le ya bo kwa bothōla. Khogo e ndilē empa a gona moje wa motho mo khaufsi. Le bolabola maaka. Coriale ke ba la ba go the e kwe. Ba la ba aana ka koma ya baana. Ge o ka o kwa mtho a re koma ya banna. O bolabola nnete. Ba ilē mo ba fiha gae, ba hwetšana mokhalabje yo mogolo a hwilē.

46. Khogo-badimi. Ba ilē ba laudiša ka mokhwa o, ba ilego ba lila ke khogo khatanong ya Mungwana le Khorong. Ba bagolo ba ilē ba ba botša. A di nakatše. Ke khogo-badimi. E be e lebege lehu. Mokhalabje wa ga Mašum a pha phela. Ke mang. Ke Mathapolane. Ke moka ba napa ba rēla lehwiti leina la Khogo-ya-lla. Le ka polaseng ya Metz. O no re ke gapa dikhomo ka moka ga tšona, khanthe e ngwe e lajhegile. Ke riale ka gobane peelo yaka a e khelwe gore ke e ngwadilē ka ditabeng tša Metz. Mafello.

47. N.K.N. Mosela-tšhwene. (Mothela-tšhwene) Batšhokwê bare, Mosela tšhwene. Ba ga Mothabe ba re Mothela-tšhwene. E šimaga ka fathe ga mmoto wa Bamašera. Mmoto o we o ka fathe ga mmoto wa Lekane. Ke ka polaseng ya Strasburg. Otsela Khorong wa ya wa tsela yona nokana e.

- 22 48. Mosetetswana N.K.N. Ditaba tša yōna di ngodilwē, dipampiring tša Metz. Ge o feta mmoto wa Lekane, o wāla go yōna. Ge o tsela yona o ya Lefajha.
49. N.K.N. Lefajha. Leina le, ke la dithare tše ba di bitšago Mphajha ka buthi. Ka buntšhi ke Mefajha. Maratš goba diphate tša yōna ba twēla matšepe. Ba di bēta. Ge di bešiwilē, di bitšhiwa mefini ka buntšhi. Ka buthi ke mphini. Ba ilē ba napa ba e rēla leina la dithare tše we. Mafello.
- 50 Motenatša. N.K.N. Lefajha e wa e tsela, ke moka wa ya wa tšana Motenatša. Moje-naja. E nyele maina a mabedi. Moje ke moje. Naja kudu ke najš. Ka gobane naja le bolabola go tiya. Najš ke go dula ka go najellana bjale ka dikompong. Ge o tsela yōna o jšana gona moje-najaš. Ke šana moje wa morena Lewele. E be e le moje o mogolo kudu wa go najellana. Nokana e we e hwetšane leina le we ka baka la moje. Ba e bitša gore ke Motenatsa. Mafello.
- 23 51. N.K. Moetadim. Ge o joga Motenatša, o ya Moetadim. Ditaba tša yōna di ngodilwē dinokeng tša polase ya Metz. Mafello.
52. Malomanye. N.K. Ge o tsela Moetadim e ya gona nokeng ya Malomanye. Le yōna ditaba tša yōna di ngodilwē. Mo di ngodiwa ka baka la gore di tšwa di le gona plaseng ya Strasburg. Mafello.
53. Šareng. N.K.N. O re go tsela Malomanye ke moka wa ya go yōna. Yōna e ilē ya hwetšana leina le we ka baka la monna wa ga Lewele. Mosadi wa gwe a be a khōna go dira bjala. Batho mo ba ilē go khopšala bjala, ba bangwe ba be ba jha khone go bošla magae a bōna. Bo mokete ba kae. Re ba šile ga na kowa, ba šaretš. Le yēna Lewele a fela a re, nokana e, e na le meji a bogale. Batho ba nwa bjala bja yōna, ba šarela.
54. Go šarela. Ke ge motho a nwele bjala ka maaja, a šita le go jhepela. Modirš wa gwe e no ba go phikuluga. Mafello a go phikuluga ke boroko. Go šitega. Ke motho yo a šaretšego ka baka la
- 24

jala. Yena a tšoka motšhi, mafello a gwe ke lema. Nokana e we ilê ya hwetšana leina ka baka la go šarelwa. Ba napa ba re ke šareng. Mafello.

55. Motšene. N.K.M. Ge o tsetše šareng, o ya go yona. Yona e ile ya rediwa ke Motšene. Monna yo we a be a dula khaufsi le yona. Le meji a be a e nwa yona. Ge a ka hwetšana batho ba tšatšwa dikobê tša bona go yona. O wa ba šmanya. A ba botša gore le khōtšla meji a Motšene. Le nyaka go nweša ditšhila. Ke moka ba napa ba re ke nokeng ya Motšene. Gwa napa gwa ba leina. Mafello.

56. Mokopolane. N.K.M. Ge o tsela Motšene, o ya go yona Mokopolane. Le yona e retšwe bakeng tša leina la motho. Ke lona leina la gwe le la ka gōdimu. Mafello.

57. Madiba-a-tšware. Ge o tšoga Mokopolane ke moka o tšana mmoteng wa Moruleng wa Makhanu. Bjale Madiba-a-tšware e thōmēga ka fathe ga mmoto o we. Mafello a dīnoka.

25

S. 4: Maina a meboto.

Mokhoropong. M.M. Ge o tsela Modibu, o tselēla gona. Mafellong wa ōna ka theko ya bothaba-tšatši, go gašana Modibu le Mungwana. Khaufsi le gona tšakanong ya tšona, ka theko ya bodikšla, go be go dula Tsatsabēlē. Monna yo we, o ilē a thōma go apeya bjala bja tšekhowa. Leina la bjona ba re, ke thothotho. Batho ba ilē ba ruta ke yena. Ke tša ngwala ka mo fathe ditaba tša gwe. Mmoto o we ba o bitša mokhoropong ka baka la gore o na le makhoropo e mentši. Ka buthi ke mokhoropo. Ba o bitša ka buthi.

59. Leina le we, le retše ke badiši. Dikhomo di nyaka kudu dikhoropo. Dikhoropo ke tana ba mekhoropo. Di-šole di butšiša ba thibedi, dikhomo di kae. Di kowa mmot wa mokhoropong. Ka nnete mo ba e ya, ba yo di hwetšana di le gona. Ke moka leina la napa la šithāwa. Mafello.

LPM

26 60. Tsatsabêlê. Monna yo bjala bjo we, a go ba a bo dira, e be bo bolaya batho. Monwi wa bjôna mo a ka thatša ke moka, o thatša madi. Ka moragô ga mo we, ke moka o wa hwa. Ge o nwele bjôna, le phofô a o e kwe. Phufô go bolwabolwa ka ya marega. Ka baka le we, la napa ba bo rêla leina la Patši-ya-mpapa. A be a thena mosadi. A be a šetše le morediš. O nwa patši-ya-mpapa, a robala le moredi wa gwe nto ka e thii. Mafello o ilê a nyaka go dira moredi mosadi. O ilê a gana.

61. The pipimpi re bolabola khoromêla, khuta marama re hwa nayô. Go ja go na o ilê mofola, molaš o wa bôna kae. Monna a be a dntši gare ga thaga. Go be go the na le mote khaufsi le mote wa gwe. Ngwana o ilê a bôna gore ka tšatši le lengwe, a ka ba a mo dira tša phaku, a ya a botša mogolo wa papagwe. Ge a mmutšiša, a fa patši-ya-mpapa molato. Mafello ngwana, o ilê a tšhaba le mosogana wa ga Lewele. Ke moka molato wa bothôla wa fêla o e ja mo we. Mafello a bothôla.

27 62. Mo-tholla mongwe, o wa the tholla. Tau e ilê ya bolaya khomo. Mong wa khomo, o ilê a e reya. O ilê a e tanya. The-bata khomo banna. Ba ilê ba tswere marumu. Ga to mogale mogopo o wa ribegwa. Ba ilê ba ripa mašaša a mongana, ba e šošela ka ôna. Bjale monna a bôna e ka ba thinya the baka. O ilê a batamêla a re, o thaba ka lerumu. E ilê ya mo kaba, a wêla fathe. Ba ilê mo ba theogêla, ya ba e mo gobatšitše. Mogale c hwêla marumu. Ke moka ya napa ya ba lehu la gwe. Dipolabolo tša batho, ba re, o tšwa a nwele patši-ya-mpapa. Mafello.

63. M.M. Mogong. Ge re toga Mokhoropong, re a rotoga. Re ya bodikêla tšatši. Ro fiŋha mmotong wa mogong. Pele re tsela mosadi wa tšatši. Le mmoto o we, ba re, ke mogong wa tšatši. Ke leina la go reŋiwa ke badiši ba dikhomo. Šole ya badiši e be e le tšatši. Ke thona thekantseng the dikhomo. O a fiŋha a dula fathe. Bo-namo-lwane ba namêla gôdimu. Baša fulang mago le tšêla go nna. Mogo o

28 ke waka, o gašitše ke nna. Ke moka ba ja dira ka mokhwa o we, a bolabotšego ka gona. Ba napa ba re, ke mogong wa tšatši. Theka-ntše ja gona e be e le ja goja mago. Le dipapadi tša badiši, e be ba raloka. Mafello.

64. M.M. Mmoleng. Ge re joga mmotong wa mogong, re ya leboya. Re hwetšana Mmoleng. Ka buntši ke mebola. Le ona ke the-ka-ntseng. Ke mo we ba go ba ha ija dipola. Ba o retše leina le we ka baka la mebola. Dipola ka buntši. Pola ka buthi. Ke dikenywa tše di enwago ke mebola. Di a llewa. Mafello.

65. Mantšetšola. M.M. Ge re feta Mmoleng, re tsela Mungwana, re tšena mmotong wa Mantšetšola. Mmotong wa Mantšetšola. Go be go dula yena. Ke moka ba napa ba o bitša ka leina la gwe.

29 66. Lebabing. M.M. Ge re joga mmotong wa Mantšetšola, re tsela Mabjaneng. Re tselala mmotong wa Lebabing. Lebabi nka buthi. Ka buntši ke mababi. Bjale mmoto o we, o be o na le mababi a mantši. Lebabi ke mothare wa dinti. Dinti tša ona ba loga magogo ka tšona. Mmoto o hwetšane leina ka baka la mothare o we. Mafello.

67. M.M. Mothophi. Ge re fologa le mmoto wa Mantšetšola, re libile bothaba-tšatši, ro hwetšana ona mmoto wa Mothophi. Mothophi ke the thare. Ka buntši ke methophi. Bjale o hwetšane leina ka baka la dihare tše we. Gapš di bile di na le theema, the the rego, Mothophi ke mma mmitša tša kholš. Ke theema ja basadi mo ba le lešokong. Ba re, moropa go lla morotho, mothophi ke mma mmitša tša kholš. Mo ba bolabola ka batho. Motho mo a babja a šita le go kokomala, ke gore o kwa bojhoko. Ge go ka fiha yo we, a lego ka peelong ga molwetši, o ja bona a tsega, a kokomala. Ke ona moropa wa mothophi. Mafello.

68. M.M. Lekane. Ge re fologa 'moto o we, ro tsela Khorong. Re tselala mmotong wa Lekane. Lekane ke mmoto e bile ke letapa. ~~Mmoto o we ba o bitša ka leina la letapa la wa.~~

30 Mmoto o we ba o bitša ka leina la letapa le we. Ka mo fathe ga mmoto o we, go dutši batho ba ba fulsitswego ka gōdimu ga thaba ya thegorwana. Nageng ya matšera. Ba bitšwa ba matšera.

69. Lekane. Bjale go ta bolabolwa ka letapa la lekane. Le ilē la šita ba ga Mothabe le ba ga Mametša go le khokološa. Le dutše gōdimu ga matšapa. Ke le letelele. Ditaba tša lona di ngodilwē, ditabeng tša ga Mothabe mabapi le mo we naga ya bona e gomago gona. Mo le ngwadiwa fāia ka baka la gore le ka nageng ya Strasburg.

70. Lerapame. M.M. Ge re feta mmoto wa Lekane, re tsela Mosetetswana. Re tselšla mmotong wa Lerapame. Bona beng Batšhokwē ba re, ke Lerapame nagana ya tšhokwe. Ke mmoto o mogolo wa ga rapama bjale ka thaba. Ke mokwa o we ba o bitšago Lerapame. Mafello.

71. Temō. Melala ya gare ga lefajha le Motenatša, ke yōna e we Batšhokwē e be ba lema mašemo a bona. Ba go bitša ditemong. Dikhomo a tša tswanšla go fulšla gona. Di bulšlwa lebaka la marega. Ke lebaka la mo dikhomo di ija megwane. Mafello.

31 72. Molapong. Ke temō e ntswa. Bo-mmaka naga ba ilē go fišha, ke moka ba rakella Batšhokwē mogwereng wa noka ya Moetadimi. Ke mo we ba go bitšago molapong. Ba ilē ba lema mašemo a bona mogwereng wa noka le maphameng a mebotwana. Mafello.

73. Melaleng ya dinokana tšes:- Šareng, Motšene le Mokopolane. Ke melala e gwa go ba go fula dikhomo. Ka moragō go ilē gwa ba mašemo. Ke ka baka la go jalala ga batho. Mafello.

74. M.M. Moruleng wa Makhau. Ge o e ya leboya la mmoto o we, re hwetšana polase ya Turkey. Go fella Strasburg. Morula o we wa makhau, ga na bjale o omile ka lethakoring. O šetše o phela ka lethakori ka le thii. Ke wa botala. Go ilē gwa bolla makhau go ōna. Ke lona lebaka le we o ilego wa mela ka lona. Ba ilē ba o tšhokōmšla. Le go tswara khaka e be ba e tswara gona.

75. Khaka. Go t̄halušiwa gotswara khaka. Koma mo e bolla, e na le baditi. Bjale moditi yo mongwe, o swanetše go ba ka gare ga ba-bundi. Ka morago o t̄a t̄šwa ka gare ga bona ka lebelo. O t̄šhaba a tswere t̄hefoka t̄ha khaka. Bjale ba-bundi, ba swanetše go mo rakiša, ba mo amoge t̄hefoka. Ge a ka ba šiya, a ya a t̄šna le t̄hefoka ka mphathong, ba-bundi ba swanetše go tsela mogakhō. Mogakhō ke go ba tiya maoto. Mmoto o we o ilē wa hwetšana leina ka bona Makhau. Mafello a ditaba t̄ša mebotō.

S. 5: Maina a dithaba.

76. Le t̄šona di t̄a thomiwa ka theko ga Bokhalaka, re e ya natšo Leboya. T̄še we di nago le ditaba t̄še dikilego t̄ša direga, di t̄a ngwadiwa ka buthi ka buthi. Ke t̄šona t̄še t̄ša ka faṭhe:-

77. Malobiše. T.B. E ripaganya polase ya Strasburg le lukase la Sekororo. Ba e bitša ka mokhwa o we, ka bala la dikhomo. Ge re dutši ka mono magae, re a di bōna dikhomo mo di le ga yōna. Ge bathankana ba ka t̄he ke ba kitima ba ya ba di phaya, letšatši a le dikele. Engwe ya t̄šona e t̄a khokologa. Dikhomo di fella mo we thabeng e we. Ka faṭha ga yōna ke marapō fela. Ke ge ba e r̄šla leina la malobiše.

78. Mamodipa. T.B. Ge re t̄oga Malobiše, re ya Mamodipa. Mebotō e: Mogong, Mmoleng le Mokhoropong, e ka faṭhe ga thaba e we. Le nokana e Modibu e Šimuga ka faṭhe ga yōna. Leina le we la yōna ke leina la motho. Ke lebaka la dintwa t̄ša mapono. Mosadi yo we, o ilē a t̄šhabāla mapono go yōna. O ilē a fetša matšatši go yōna. Ba ilē ba mo nyakēla, ba t̄he ke ba mmōna. O ilē a bōna ke badiši ba dikhomo. Ba be ba šetše ba nyaka go mo lišala. Ka nnete ba ilē ba mo hwetšana.

79. Ke kwile moth a t̄habiwa bjale ka khomo. Le yōna khomo, ba thōma ba e dula thopa. Ka baka le we peelo yaka ya o kwa boṭhoko kudu. Ka hwetšana gore, go kaone mo ke ilē ka hwa ka lehu la t̄ala

gana mo thabeng e. Re go kwile, ōma, re ee gae. O ilō a ganāla. Ke nyana go hwāla mo. Ba ilō ba mo gapaletša. O ilō a ba a tšhepela, a boāla gae. Ba napa ba rēla thaba leina la Mamodipa. Mafello.

34 80. Makirikiri. T.B. Kirikiri ke go fologa thaba. Go namāla thaba ke bokokonyekonye. Kirikiri ke butšhi. Ka buntšhi ke bomakirikiri. Kokonyekonye ke butšhi. Ka buntšhi ke bomakokonyekonye. Ge o fologa thaba e we, o fologa ka go kitima. Go kitima ga gona ke gona go kirima. Ke ge ba e rēla leina la makirikiri. Mafello.

81. Molekediwane. T.B. Ke thaba e telšle. Ge o fologa gōdimu ga yōna, o diyo lekella. Mo go ngwe, o diyo dula faṭhe, wa sweta ka marago. Mo go ngwe o theoga ka tšhanthago, o tswarella diṭhāšana le mabjane. Ba e file leina le we ka baka la go fologa ga yōna. Ke Molekediwane. Mafello.

82. Mamodipa. T.B. Ke mamodipa wa bobedi. Ge o tsela moṭadimu, o ya go yōna. Ditaba tša yōna, di ṭa nyarāla s. ya difate. Mafello.

83. Mphokong. T.B. Ke mo we Batšhokwe ba go ba ba beya mphoko wa bona. Ke moka ba napa ba rēla leina le we.

35 84. Mogokong. T.B. Ke leina la motho. O ilō a laṭhega mo we gōdimu ga yōna. Ke batsumi ba we, ba ilego ba e rēla leina le we. Batsumi mo ba ilō go tsoma, a ba boe, ka gae. Ba na le tšhekantse tša bona. Ke mo we, ba rego go boya go tsoma ba robala gona. Ka tšatšhi le we ba ṭa tsogago, ba boya ka gae. Go ilō gwa ba le mogudi. Ba ilō ba tsonāla mo we thabeng e we. Mogokong o ilō a be tima-timāla. Ba ilō ba letša dinaka, a ka a o kwala go letša ya gwe.

85. Mogokong o ilō gae. Ba bangwe ba ilō ba re, o ilō mošāšeng. A ka tšheke a ya gae, a šiya nama. Ke moka ba boāla mošāšeng.

Tela e be ba diyo phopholetša ka gobane e be e le bošego. Ge ba fiṭhilē ba hwetšana a tše gona. Ba ilē ba robala dipeelo tša bona di le boṭhoko. Ka moswana, re ka tšeke ra khōna goya gae, ka baka la gwe. Ka moswana ba tšwa letsolo la gotšama ba mo nyakšla. Ba ilē ba thuša ke mpja ya gwe. E ilē ya wēla tšeporong tša gwe. Ba ilē ba mo hwetšana a tša khonethelo. Go ilē tšala le pherō di phathagane. Ba gotša mollo. Ka morago ga mo phefō e tšugilē, ba mo fa tša goja. Ba khōna ba o kwa molomo wa gwe. Ke moka ba napa ba bitša thaba ka leina la Mogokong. Mafello.

36

86. Tšefale. T.B. Ke thaba e bile ena le tšefate. Leina la yōna le nyaretše ka bakeng la tšefate. Ditaba di tšefateng. Mafello.

87. Mafisi. T.B. Leina la yōna le nyaretše ka baka la monna yo we Mafisi. Ke yo mongwe wa batsumi. Yōna a be a tša nyake go tšoma tšoma ka melabo. Melabo ya gwe, a be a e reya gona. Bjale yo mongwe wa batsumi, a ya a reolla le-ṭabo molabong wa Mafisi. O ilē a latiša, a ba a ba hwetšana. Monna o ilē a re, ke wetše kwaleng ya leṭoba laka. Mahodu ba ilē ke a nganga, manganga a bona a ka a ba thuša tšelo. Thaba e la ke yaka, a gona yo mongwe yo we a beilego melabo. Ka moka ba ilē ba tšma le Mafisi. Ba re, thaba ke ya Mafisi. O ilē a rwala leṭabo ka moka, a tšoga nalo. Ke moka ya napa ya hwetšana leina ka mokhwa o we. Mafello.

88. Lebati. T.B. Ke thaba ya metšhetšhe. Metšhetšhe nka buntšhi. Ka buthi ke motšhetšhe. Moṭhare o we, ba bēša mabati ka ōna. Mokete o ilē kae. O ilē go bēša lebati. Ke moka o tšibile gore o ilē kae. Thaba ya mabati ke yōna fōla. Ke moka ba napa ba e rōla leina la Lebati. Mafello.

Mafello a maina a dithaba.

37

S. 6: Maina a difate le dikantse.

89. Mogotsweng. f. Thefate tše, ge o e ya go tšhona, o phara mmoto wa Mothophi le Mantšetšola. Ge o fetša Mantšetšola, o tšhona go tšhona. Ka kowa gōdimu, o tšhona mmotong wa Mammotwane. Ditaba tša megotswa di tšhalusitše gona mogwereng wa mogotsweng. Mafello.

90. Makoloing. f. A tšha ngwadiwa ka mmapeng. Ge o feta tšha mogotsweng, o ya ga tšhona. Ka gōdimu o hwetšhana mmoto wa mammotwane. Makoloi a we, go bolwabolwa ka mebotoro-kari ya makhowa. Go ilē gwa fišha makhowa, ba tšhala pata thabeng ya Mogokong. Ba rotogala mebotong ya Mammotwane. Ba be ba latella go ripa dikōta morung wa Mammotwane. Makhowa ke magana khane, ba ilē ba fišha morung wa mammotwane. Mafello.

91. Mammotwane. f. Difate tše di ngodilwego ka mogōdimu, di libile go tšhefate tšha Mammotwane. Ge o e tšwa ka tšhona, o tšha ba o bōna mabulane le lepelle. Mabulane ka tšhekhowa ba re ke (Engnep or Pange Mine.) Mafello.

38

92. Mogokong. f. Thaba e we ya Mogokong, e na le tšhefate. Thefate tše we, o ilē a tšwa ka tšhona go latšhegeng ga gwe. A be a gopola gore o ya moššaleng. O ilē a goma a phara ka tšhona. Ke ge a ba laudisetša, ge ba e nwa mabjala a dipeela. Le tšhona ba napile ba tšhe bitša ka leina la gwe. Mafello.

93. (a) Mametša. F., (b) Makirikiri. F. le (c) Ntswale-khwedi. (a) Ke tšhebō tšha bona le bakeng la mapono. Ba be ba e tšwa ka tšhona mo ba tššhaba mapono. Diruiwa ka moka dia khōna go tšwa ka tšhona. (b) Go fologa batho fšala bjale ka ge ke šetše ke šetše ke tšhalusitše thabeng ya Makirikiri. (c) Go na le letšapa la tšhe tswantšho tšha khwedi. Le tšhona diruiwa di a tšwa. Ke gore go tšhepela ka tšhona. Mafello.

LPM

94 (a). Diphala-faleng. F. Diphala-fala ke diphōlōfōlō. Di be di tšwa ka thōna. Ba napa ba tše bitša ka leina la tšona. Mafello.

39 (b) Molekediwane. F. Tšona motho o lekella kudu mo a fologa go tšona. Ke tšete ke thalutšite thabeng ya Molekediwane. Mafello.

95. Kidi. F. Ba ya kidi a ba boe. Ke gore ge motho a hwilš a boe. Leina le we ke la motho. O ilš a le rediwa ka baka la bo ngwana-ngwako. Leina la ngwana ke Kidi. Ke tšegopotšo tša gore mmagwe o no bālōgšla faše. Yo we o ilš a gola, a ba a tšeya mosadi. Pela mo e lla, e re, motsumi ka lewa. Monna yo we, e be e le motsumi. O ilš a fofšla, a napa a hwilš. Ba ilš ba fologšla ka tšona tšefate tše we. Ba napa ba tše bitša tšefate tša Kidi. Ke gore ke magopotše. Mafello.

96. Tšefale. F. Le ke leina la mosadi. Baloi. Gantši baloi ba ra basadi. Khanthe le banna ba gona. Mosadi yo we, o ilš a ya go khanšla kōma ya banna, mo e aloga. A be a tše noši aowa, e be e le basadi le dikharebe. Yēna o ilš a etella pele a nyaka go e tšakanetša. Banna ba makala. Eōnang, o tšogšla ba bangwe, o kitinšla mo we dialogane di nego nše. O ilš a re, ai-ai- a fofšla gōdimu. Phate e ilš a mo tšaba ka nnyong. Ba re aowa, re mmone 40 gore o na le dilo tša gwe. Ka morago ga go khaola marara-kanya le yēna a napa a hwa. Ke molala a llelwe, o e polaille ka noši. Ke moka tšefate ba napa ba tše bitša Tšefale.

97. Marara-kanya. Ba bundi ba bitšwa baloi. Ke gore a ba apara tšelo, ba no tšepela maponō. Mothang ba alogago, ba ba tšweša makheswa, ba ba ba ba tšotša le letsoku. Bjale mo ba fišha khorong ya mošata, batswadi ba bona ba ba alla magogo. Ke moka ba dula gōdimu ga ōna. Ke gona ba thōma go ba rarakanya ka dipheta. Ba di bitša mararakanya. Ka morago ga mo ba binnš matsentse ke moka ba yo khaola marara-kanya. A ba khaole, ba diyo apola. Feela lentšū le re ba khaola. Ke ngwadile lentšū le, ka baka la gore le nyaretše mo we letung la Tšefale. Mafello.

41 98. Mamodipa wa bobedi. Thaba e, e na le tšhefate. Nyepo e re, mosadi mo a o kwa lehufa, o namela n̄to a rota, magokolodi ka moka a folotša. Bjale yāna a ka a dira bjale. O ilē a lašla bana ba gwe. Šala ga boje bana baka. Le ya kae mma. Ke ya kidi bana baka. Lo boya neng. Le ja ta le nkhwetšana gona. Ke kae. Khotswane o ja le šupa tšela. Ke moka a tšeya thapo ya gwe ya dikhone a tšoga.

99. Ba ya ba mo hwetšana a tša diyo tšwa go e tekeletša. Ka morago ga mo mmago bona a tšugile, peelo ya ngwana yo monyana e ilē ya o kwa bothoko. O ilē a thōma go lla. Papago bona, o ilē a fišha. Molato keng. O ilēla bo mmagwe. Ba ilē kae. Ba re laetše; ba itše ba ya kidi. Bjale rena ba itše Khotswane o ja re šupa tšela. Ke moka ba tšeya thapo ba tšoga. Monna o ile a tšaba mokhoši. Banna ba kitimela. Bana ba laudiša ka mokhwa o we a ba laetšego ka ona. Yo mongwe a re, ga na bjale ke tšhakane naš, feela o mmakatšitše, a ka a mpolabudiša. A be a e ya kae. O nametše thaba e ya mamodipa. Ba ilē ba thōma ka mabelo. Ba ilē ba hwetšana a lekeletše, a gare a ragaraga. Ba namela ba ripa thapo, a wela fašhe. Ba mo rwala ba bošla nae gae.

42 100. Mamodipa o nyaka go e polašla maaka. Molato keng. Ba mutšiša. O ilē a ba fetola ka gore mōya waka a o tšhale gona. Ke hwetšana gore ba ba hwilego ba khutšitše. Nkabe e be tša majebō ke dulē lapeng la mma. O wa bōna mosadi, mōya o we wago, o ditšhila kudu. Mosadi ke tšhemo le n̄to. Ge o na le dilo tše we, o tša belaelang. O nyaka go šiya bana ba go ka taba ya le feela. Ba šale ba tsolšlwa mabeeng. Taba e ke phošo. Bōna re tšutšitše ke ngwana-nyana ka go lla. Dipolabolo tše we, di ilē tša sokolla peelo ya mosadi. A ka a ba a tša boeletša. Ba napa ba bitša tšhefate tše we Mamodipa. Mafallo.

101. Lekane tše-rato tša lona. Ke ngwala feela ka baka la gore le ka ~~XXXX~~ mo polaseng ya Strasburg. Ke ilē ka le ngwala. There-
LPM to tše we ke tše. Ke Lekane mabje maramaga, mabjana ma dula ke

dikhoši.

43 102. Thalošo ya thereto. Lekane ke letapa. Le dutši gōdima ga matapa. Ke ōna a we ba a bitšago mabjana maramaga. Khoši ya ōna ke lona Lekane. Di-khoši tše Moḥabe le Mametše ba ilē ba šita go wiša kokonono e we ya le-tapa. Ka moragō ba dula fathe ba ripālana moḥela wa naga. Khoro ya ba ōna moḥela. Mafello.

103. Thekantse. Mong leina-ina ke Mošaša. Mantšu a, a ngodilwē mo go 85. Bjale mo a ngwadiwa ka bakeng la thalošo. Ke ilē ka ngwala thekantse mabapi le mo we go robalago batsumi. Thekantse ke tha badiši goba mo we batho ba yago ba khobakana gona. Kopano ya ba bagolo ke ya go bolabola ditaba. Ya badiši ke ya go bapala. Ke gona mo we go bitšiwago thekantseng. Buthi Thekantse. Buntši Dikantse. Mafello.

44 104. Mošaša. Ke mo we batsumi ba robalago gona. O agiwa ka mašaša. Ba ripa dihšana tše dinnyana ke moka ba aga ka tšona. Phoko ya go aga mošaša ke paa ya bokone (Lesoko). Mošaša ke buthi. Ka buntši ke mešaša. Mo we ba thwago ba dutši gona batsumi, ke thekantseng. Ke mo we ba thwago ba beka megwapa ya diphōlōfōlō. Tšatši le o bōnago ba rwalla megwapa ya diphōlōfōlō mošašeng, ka moswana ba khuduga ba bošla gae. Ke yōna phapano ya Thekantse le mošaša.

105. Maina a dikantse. Ke setše ke thalušetše gore thekantse keng le buntši le buthi. Bjale mo go ngodiwa ka baka la dikantse tša badiši. Ke ōna maina a tšona a:- Mogong, Mmoleng, Mafisi le Moruleng wa Makhan.

106. Magane a dikantseng tša badiši ke tša puding. Tša puding ke gore dipapadi tša badiši. Ke tša maušwaušwane, ke gore ke dipapadi tša bannyana. Ke tša dintwane, ke gore dipapadi tša bašemanyana le bannyana. Khanthe dikantseng tša banna bo bolwa-bolwa ditaba. Le tšona dipapadi tše we tša bana, ke thuto, ka gobane le bona ba bagolo ba fitile go yōna.

107. Mmoto wa Mafisi. Ke thona thekantse the thegolo. Monna
yo Mafisi, o il^l a ba monna, a tha no di^la dikhomc. Mathaka a
45 gwe ka moka ba di^la dikhomc t^lsa maoto a mabedi. Ke gore basadi.
Ba il^l ba ba be mo^lpe ka gore ke mokolokoto. Leina le we ke la
monna mo a the na bonna. Nyep^l e re, o lumile ke mma^l.

108. Thalošo ya nyep^l ya go lumiwa ke mma^l. Mma^l ke ph^ll^ll^l
e nnyane. E lekana le dikatse. Wa loma motho, a ke e thoka di-
tswan^llo t^lsa gwe. Bjale nyep^l y^lna e šupa gore ditswan^llo t^lsa
gwe di a toga. E no ba bjale ka ya let^lapakherere. Ba re monna a
loma ke lona, o fetoga mosadi. Mosadi la mo loma o fetoga monna.
Bjale ya mabapi le mma^l, moreto wa šona ke o mose^ltha. Bjale monna
yo a the nago p^lep^l, ba re a rote madi, o rota bose^ltha bjale ka
mma^l. Ka baka le we ke mokolokoto. Mafello a thalošo.

109. Mafisi o il^l a aga n^lto ya ma^ltapa. Thekantse the we the il^l
tha napa tha gola. Ge pula e na, ba t^lšhab^lla ka gona. Ge e ka
napa ya ba modupi ba robala gona. O il^l a tog^lla go di^la ka baka
46 la dipela^llo t^lsa mosadi. Banna ba il^l ba mo scla. Le y^lna o il^l
a o kwa disolo t^lsa bona. O il^l a dula gae bjale ka banna ba bangwe.
mafello.

110. Mafello a ditaba t^lsa polase ya Strasburg. Toga toga e toga
gale, modi^lši wa khomc o toga nayo šakeng. Ge di il^l t^lsa tog^lla
modi^lši, o swanet^lše go di lata ka me^lthala ya t^lšona. O ta ba a di
hwetsana ka mo di ilego. Ge re fi^ltha polaseng ya Strasburg, re
hwet^lšana e le marupi f^lla.

Temana ya 3: Batšhokwe ba (The Oaks).

111. Kuku, kuku. Ke papadi ya bana, ba e t^lšiša mo khogo e bit^lša
bana. Yo mongwe wa bana o wa toga, a ya a utama. Ka morag^l ga
mo a b^lona ga bo^lte gore mo ko utamilego ba ka theke ba m^lona, ke
moka o re, kuku. O bit^lša bana gore ba ^l ba khobakane mo la a nego
gona. Bana bona, ba tare, nme nme waka. Ba dira ka mokhwa o we

- ba dutšhi ba kitima, ba libile gona kowa mmago bona a le go ntšhe.
 47 Ba mo utulla. Ka morago yo mongwe, o utama. Le yēna o ta re,
 kuku. Ba no dira bjale ka pele. Ke yōna papadi ya bana e we.
112. Batšhokwē ba dira kuku ba le kowa polaseng ya motšware
 (Mohlware). Ka tšhekhowa (The Oaks). Modišhi wa khomo, o wetšhe
 khwateng. Go tšoga Strasburg, o tšena polaseng ya Enable ke moka
 o tsela Sebitšha, molomathapi ke moka o tšena polaseng ya Worcester.
 Ke mo we ba rego ke Butšwana. Ge o feta polase e we o tšena
 polaseng ya Willows.(Dinapong). Bjale o fologa le mmoto wa
 dinapong, o bakile mmoto wa ga Khopa. O tšena Madudungwe bjale
 o ka polaseng ya The Oaks. Ke moka o tsela dinokana tšhe:-
 Pula-nkana, Lefeelong, Bamokhopa, Pitsing le Mathathana. Ke moka
 o thōma gore nme nme waka. Ke gore ke mo we o ba hwetšago gona.
113. The Oaks (Naga ya metšware.) Ke kile ka ba gona nna Motanta-
 ne. Ke ilē ka dula gona dikhwedi tšhe lesome le khwedi ka e thii.
 Matšho a mmušo ba ilē ba re, mmušo, o nyaka gore ko dula gona.
 48 Bjale ka ge go bolabola matšho a mmušo ka mmušo. Ke ilē ka hwetšana
 ke le lethabong le legolo gammōgō le tšhetšhaba tšha ka. Tšhaloganyo
 e be e tšhe gōna ya gore mantšhu a mmušo, a re, pele a re moragō.
114. The bataladi, tšhe bōna ke tšhe nkhuksununu. Dipolase tšhe nne,
 ke ilē ka šoma gona ke le lepodisa la ditšhare le dipōlōfōlō.
 Morena Mametšha le Sekororo ba na le lehufa le nna. Molebendi wa
 rena e be e le molimi Magela. Ge a ilē a gathana le dikhoši tšhe
 pedi, a be a fōla a e tšha a mpotšha dikhane tšha bona. A be a tšhalo-
 šetšha ka mokhwa o we ba lwago ka ōna. Le ka mokhwa o, ba nyakago
 di tšela tšha go mpolaya.
115. Mageza a mmelšala mēnō a ka gōdimi. Ge ke fišha ke mmotšha
 ka mokhwa o we ke šumilego ka gona, ke moka a mpha tšhekhoši. Ka
 bōna ga boje gore kwano a e tšhale gona. Gopolo yaka, ya gopolšala
 dikhoši tšhe la a go ba a dula a mpotšha ditaba tšha bona. Ke a bōna
 bá ka noba ba mo filē tšhelo. Mofereferere wa ba gona magareng ga ka

49 le yōna. Modimi e gona. Ba mmašo ba mphapanya nae. Ke ilē ka leboga kudu ka gobane mafello a mpherefere, e be go t̄ha t̄ibiwi gore e t̄a ba eng.

116. The Oaks. Naga e, e be e t̄he na batho, e be e le lethotha. Ke lekhowa le we batho ba baso ba go ba ba mmitšā Mapalane. A be a gašitše dinamone tše dintšī. Lehunō la gwe le legolo e be e le dikhomo. Ba lekhoṭa le la S.A. Native Trust Farms ba tšeya naga e. Dikompō ka moka tša thabōga. Go ilē gwa šala fōla ba we ba šomago mošomo wa Trust. Tše ke dipolase tše ke ilego ka ballwa gore ke šome tšona:- The Oaks, Elem, final le Bazen. Dinokana, dinoka, dithabana le meboto a di na maina ka baka la gore e be go t̄ha dule motho.

117. Re ilē ra thōma go rēla dinokana le meboto maina. Di rediwa ka dika tše we ra go ba re di bōna. Mo go 112 ke dirilē phošo ka baka la go ngwala Molomathapi ka polaseng ya Enable. Khanthe yōna ke Kubja-namō. Moloma-t̄hapi e ka polaseng ya Worcester. Dinokana le meboto ya polaseng ya The Oaks, di t̄a ngwadiwa ka go latelana ga tšona.

50 118. Re tšwa re Bokhalaka mo re t̄oga maruping a Batšhokwē, ge re e ya le gaeng le leswa. Polase e e ripanago le The Oaks ke Willows ka theko ga Bodikela tšatšī. Bjale le yōna t̄ela ya go ya gona e bjale. Dinoka di tšwa di le ka theko ga Bokhalaka, di ella theko ya leboya. Ka moka ga tšona tšo tšheletšā lepelle. Ke t̄a leka ka maṭa go di ngwala ka tšhupō mmapeng wa gona.

119. Ke ōna maina a dinokana a:- N.K.N. Ke tšhupo ya dinokana. N.K. Ke tšhupō ya dinoka tše dikholo. N.K. Madudungwe. N.K.N. Pula-nkana, N.K.N. Lefeelong, Pitsing. N.K.N., Ramokhopa N.K.N., Tšhimane N.K.N., Mathathana N.K. le Madikwe N.K. Dinoka tše dikholo, re ilē ra no hwetšana di na le maina. Mong dinokwana tše Pulankana le lefeelong, le tšona, ba re, maina a go di tswanāla a we motho a ka t̄he kego a nyakēla ke a:- Pula-nkananyana le

Pula-nkana. Pula-nkana-nyana ke ya mathômô. Ke e nnyana. O re go tsela Madudungwe wa tselêla ga Pulankananyana. Ke moka wa khôna o e ya ga Pula-nkana.

51 120. Maina a meboto:- Ramošaba, Dinapong, Gakhopa, Thekhobêla, Pula-nkana, Pakaneng, Dipitsing, Tšhimane, Morakeng le thetsoeng. Ke yôna meboto ya polase e we.

121. Mmapa wa polase ya The Oaks.

122.

- 52 123. Thalošo ya dilo tše di ngwadiwilego ka kowa mmapeng. The we the tibiwago the ta thalušiwa ka bo talo. Di ta ngwadiwa go toga ka mmoto wa Ramošaba go fitha le gaeng la Batšhokwē le leswa.
124. M.M. Ramošaba. Ramošaba ke thefane tha leloko, mmoto o we o na le temō. E be e liniwa ke bona. Ba napa ba o bitša mmoto wa ga Ramošaba. Ke mmoto ka o thii le Dinapong. Mafello.
125. M.M. Dinapong. Mmoto ke ka o thii bjale mo we temong ya ga Ramošaba e be go tha duie batho. Ge o fologa naš, o hwetšana mete ya batho. Ke gona dinapong. Dinapodi ka buntš*i*. Ka buthii Napodi. Ba bolabola ka basadi. Ke ba ba bote ke dinapodi. Ke gore melala ya bona, a še e mekopana ke e metelele. Ka baka le we ba swanēla ke mokamo. Ke moka ba napa ba go bitša Dinapong. Mafello.
- 53 126. Gakhopa M.M. Bona meti ba nwa Lepelle. Ke mmoto ka o thii le maina a ka gōdima. Ge o thepela ka pata, o toga Dinapong, ke leetonyana, o khōnē o tšona ga khopa. Mathari a gona ba thaole the^hkobō. Yo mongwe le yo mongwe e no ba monna. Thekobō ke go befa ga motho. Ke moka ba napa ba go bitša ga Khopa. Mafello.
127. M.K. Madudungwe. Ge re le kowa mmotong wa ga Ramošaba, e ka theko ga bokhalaka. Re theoga le mmoto o we yōna e dūtš*i* e le ga na ka mo we theko e we. Meti a yōna a nwa ke ba Dinapong. Batsumi ba ilē ba e tšwa go tsoma, ba hwetšana e tetš*e*. Ba rwele merwalo ya bona ya dinama. Ba ilē ba tshela gwa šala ka uthii. O tšhaba go tshela. Re a go togēla. O ilē a tsena. Ba re, wa the ke wa dudumēla, ka gobane meti a ka go fenya.
128. Morwalo wa gwe, o ilē wa thepela le meti. Noka e, e no ba lešukedi mo we letšibugong la yōna. O ilē mo a le gare, ba bōna a no dudumēla a e^e folo go thii. Mo thušeng banna, ke moka o wa thepela. Ka moragonyana ba bōna morwalo o wāla ka meting. O ile mo a thōma go nyaka go fenya ke meti, ba phakiša ba mo tswara. Ba ilē ba mo tshediša. Morwalo o ilē wa napa wa thepela le meti. O

ilê a fiṭha gae a lêkalekiša diaṭa. Go bjang, le dumetše lebono. Morwalo waka o tšepetše le meṭi. Ba la ba ṭhaloša ka mokhwa o we a go ba a dudumēla ka ōna. Motho a swanēla go dudumēla mo a tshela noka. Wa dudumēla meṭi a tšeya. Ba napa ba mo kwēra ka gore ke madudumēlō. Noka ba e bitša Madudungwe. Mafello.

129. (O.) Temō. Khwiting ya lepelle ka faṭhe ga ba ga Khopa, go na le temō. Co be go lema lona lekhowa le we Mapalane. Ke ge o tše šu o tshelō Madudungwe. E magareng ga ṭhakanong ga Lepelle le Madudungwe. Mafello.

130. M.M. Thekhobēla. Ge re tshela Madudungwe, re tshelēla go ōna. Ke temō ya khoro ya ga Thekhobēla. Ba napa ba bitša gore ke wa ga Thekhobēla. Mafello.

55

131. N.K.N. Pula-nkananyana. Nokana e, e šimuga gona thabaneng ya ga Pula-nkana. Ke nokana fēla ke moedi. Ditaba tša nokana tše pedi tše: Pula-nkananyana le Pula-nkana, di ṭhaloša ke leina la thabana.

132. T.B.N. Pula-nkana. Ke thabana e bile ke mmoto. Mmoto wa yōna, ge re tshetše Pula-nkananyana, re ya ga Pula-nkana N.K.N. Go be go dula monna, bare, ke Pula-nkana. A be a feela a re, Pula-nkana, melapjana ya šla. Ka ntšō le pula, a e na meṭi. Ge pula e ka na, meṭi a be a e nwa Pula-nkana. Ke e we ke ilego ka e rēla leina la lefeelo. Mafello a taba ya T.B.N. ya Pulankana le N.K.N. ya pula-nkananyana ka šla.

133. N.K.N. Pula-nkana goba lefcelong. Leina le la Lefeelong, lo ilē la rēla ke nna Motantane le Abel Mphogo. Ke maphodisa a diṭhare. Re be re šoma ka ba bedi. Molaš o ra go fiwa ōna, ke wa gore, ra tše ke ra dumella batho ba ṭšana ka plaseng ya The Oaks. Ka tšatšī le lengwe, ra hwetšana monna le mosadi ba tomola lefeelo. Le nyakang mo. Goriale ke rena mapodisa. Ba ilē ba re, re tomola bjang. Nna ke ilē ka re, a še bjang bjo ke lefeelo. Ba ile ba

56 thōma go thōga ka moka ga bona. Ke ilē ka makala. Ba re, a ba re, lefeelo, ba re, thefeelo. Ka buntšhi ke mafeelo. Rena ra napa ra e bitšha lefeelong. Lehono re swanetše go šoma go fiḡhela lefeelong. Le ga go le bjale leina le legolo ke la Pula-nkana ka gobane ke yēna motho yo a go ba a dula gona. Mafello.

134. N.K.N. Pitsing. Ge re fetšha mmoto wa Pulankana, re fologela go yōna. Re ilē ke Pitsing ka baka la gore, ra hwetšhana pitsi e tantšwō, e bilē e hwilē. Ra leka ka maḡa go lalla, re nyaka go bona mong wa the-ḡhodi empa a ra ka ra mmōna. Bjale ra napa ra bitšha nokana e we Pitsing. Le mmoto wa gona wa bitšhiwa dipitsing. Le baka le fe le lefe mo a fiḡha go ōna, o ḡa hwetšhana dipitsi tše dintšhi. O ilē wa hwetšhana leina le we ka baka la tšona. Mafello.

57 135. N.K.N. Ramokhopa. Mapalane, ke lekhowa le la goba le šumiša polase ya The Oaks. A be a na le dikhomo tše dintšhi. Ba lekhoḡa la Trust, ba ilē ba hwetšhana dikhomo tša gwe di ḡhale go na mo we polaseng. Di be di na le badišhi ba tšona. The lemetšego go gōra, ḡhe mo ḡhela nkgōpō. Ke gore ba be ba lemetše go ja dinama tša diphōlōfōlō. Re ilē ra ba botšha gore ba ḡogēlē modirō wa go rōya le go tsoma. Maphodisa ba ḡhepela ḡhageng, le bona badišhi ba bjale.

136. Thetholē. Ke yo mongwe wa badišhi ba dikhomo tša Mapalane. Monna yo, o ilē a reya digwaere. Ka tšatšhi le lengwe, ra ya ra di hwetšha. Ra ba ra bōna le maphašane wa gwe. Ke wa go ya digwaereng le wa go boēla morago. Ra thōma go tsoga e ḡhale bošego, re ya re lalla. Ka tšatšhi le lengwe ra mmōna a fiḡha. Kmele wa utama, maḡhō ōna a mo lebella. A fiḡha gwaereng, a e lebella. Ya bo bedi a mōna-mona. Ka moragō a theya gwaere. O ḡha inametše faḡhe, ra thōma goya. Mašumi. Goriale ke Maphodisa. O ilē a tabogēla gōdima.

137. Dipolabolo tša mothei le maphodisa. Khanthe ke wena morei

58

wa digwaero tše. A še nua. Nna ke nyaka selaga yaka. Selaga o dirang ka yona. Ke ya go reya dipšba. Ke mo e thinyegile, ke be ke lukiša bjale ya lathšga. Di a kwala, bjale o dira bjang, o tšama o tholla digwaere. Nke tholle, ke a di reolla, ke tšhabiša gore di ka tanya dikhomo. Ke gona gona go reolla ka mokhwa o. Aowa e be ke likiša go bōna gore ba reya ka mokhwa mang. Rena re laletše bjale re tswere wana. Ka goriale mo we, ke gore re go tswere. O wa dumšla goba aowa. Aowa.

138. Mokhopa wa khomo, o ka gare ga nokana. Maphodisa a ilš a re, o wa bōna, o modiši, o bile o tau. Monna o ilš a fošala godimu. Aowa go lukilš a rie ka mo nokaneng. O ilš a dumšla. Ge re fišha, ra mo šupa mokhopa wa khomo. O ilš a makala. O swane-tše go rwala mokhopa o. O ilš a gana, a re a še nna ramokhopa le tša ba bangwe. Di ya o kwala, phiyo tša tou a di phatšhagane. Digwaere ka moka di ilš tša gokollwa, a rwešwa tšona.

139. Mmšo o ilš wa mo iša kholegong dikhwedi tše tharo. O ilš a išiwa Molopeng (Leydsdorp). Molato o ilš wa moja. Ke ge ba mo tiya khati ya dikhwedi tše tharo. Molato wa fela. Ke moka ra napa ra bitša moetšana Ramokhopa. Polabolong ya gwe, a be a bolabola ka gokhopa. Ke gore nka the ke ka khopa, thelo e the thaka. Mafello.

59

140. Moedi Tšhimane. Ona ke moedi, o wa goba go dula mong wa leina le la ka godimu. Ke yo mongwe yo a go ba a šoma Mapalane. Bjale basa wa gwe, o ilš go toga, a šala a šoma ka fetše ga lekhoja la Trust. O ilš a rora mo a go ba a dula, a ya a dula mo we moeding o we. Re ya ga Tšhimane go khopšla bjala. Ke moka ya napa ya ba leina la moedi o we. Mafello.

141. Mathathana. NK. Leina le, le bolabola kudu ke kōma ya banna, e we ba e bitšago kokoi. Mathathana ke lentšu la phidišo. Kokoi a e nyake maroga, dikomano le go thiba meropa kantš le tašlō ya yona. Ge the thengwe the dilo tše tša ka godimu the ka diršga, ke

moka e ya ngala. E tšwa ka the dutung, e bošla madibeng a bo lesele le bokwano. Modiri wa phošš o swanetše go lefa. Ge a lifilš, the ga goma the boya.

60

142. Tše di lwago di a thakanana, mmata o thakane le mpja thogolong. Ge the opella ka mokhwa o we, ke moka banna ba gobella. The thalošetša batho gore molato o fedile. Ge nothinyi a the ka, a the thibšla, thaba the bošla madibeng, o swanetše go ntšha khomo, the khonš the tšwa bodibeng kudu ba re madibeng.

143. Ngwale nkorie mathathana. The kokoi the ngadile, the ngadisitše ke bale. Ngwale nka buthi. Ka buntši ke bale. Bale ke ba dundi ba bannyana. Ga ba ne the we ba ka lefago ka thona. Go rudiwa koma. Ke gore ge go na le motho yo a swanetšego go ba kwšla bothoko, o ntšha thelo bjale ka leseka le khogo, ke moka o wa ba rapella. Ge morudi a the gona, ba swanetše go ya mathathana. Ba yo fišha nokeng ka moka ba kokobala ka gare ga meši bošego. Ka morago the ba botša gore ba tšwe. Ke moka molato wa bona o fedilš.

61

144. Mathathana ke ka buntši. Ka buthi lethathana. Mathathana keng. Ke phidišo ya thekokoi. Ke phidišo ya ge ngwale a direleng. Molaš wa bale mo ba e ya mošata, ba ya ba rwale legone. Ngwale yo mongwe le yo mongwe, o swanetše go rwala legone. Legone le we le bitšwa lethata. Ka buntši bja ona mathata. Ke ona a we a yo fiwago kokoi. Bjale yona kokoi e a bitša marapš a dithota. Mathata a betiwa, a ba bjale ka mešini ya matšepe fšla ona ke a makopana. Ke mokhwa o we, e a bitšago marapš a dithota. Ngwale yo mongwe, ge a thata na lo, ke molato. Ba swanetše go išwa mathathana. Pudi ya ja lotša ke ma bolaiša tšothe.

145. Mathathana e retše ke batsumi. Ba ilš ba fišha mo we, nokeng e le bošego. Go be go na le letsufi kudu. Re swanetše go robala ga na mo. Ke tšona. Re ga diyo robala tsufing. Re ka the ke ra robala tsufing, re swanetše go nyakšla mathathana ga na mo

33

nokeng e. Mathata ke a magolo. A manyana ke ona mathathana. Ba ilê ba dira bjale. Ba ilê ba goja mollo wa tuka. Theedi the gona, bjale ba bona mathata. Bo ilê bja apha ba tha tswenyega ka baka la mathathana a noka e we. Ba ilê ba napa ba e rala leina la Mathathana. Mafello.

62 146. NK. Madikwe. Ke leina la motho. A be a le motsumi. O ilê a aga mošala wa gwe mo we nokeng. Le baka le lengwe le le lengwe, a be a e ya a dula go ona. Ka tšatši le lengwe, ngwana wa gwe a hala a hwa gae. Papagwe a yo. O ilê kae. O ilê go tsoma. Naa re ja dira bjang.

147. Madudungwe ke yo mongwe wa batsumi. Ke nnete, motjomong a ka re thuša. Ba ilê ba roma ngwana go mmitša. O ilê a mmitša. Aowa o ilê a napa a boya naš. Ba ilê ba mmotša lehu, le gore papagwe a ka hwetšwa ga o fe mmoto. Ga na bjale nka ya ka boya nae. Nke o re thuše. Ka nnete o ilê a boya nae. A be a agile mošala o bjale ka gae. Noka e ke ya madikwe. Ke moka ba napa ba e rala leina la motsumi yo we. E khaoganyana The Oaks le Elem. Mafello a ditaba tša dinoka.

S. 8: Maina a meboto.

63 148. Maina a meboto, a retše ke rena, maphodisa a dihare. A mangwe, re a hwetšana a le gona. Maina a we re a hwetšanego ke a: a meboto: (1) Ramošaba, (2) Dinapong, (3) Kgopa, (4) Thekhobšla le Pula-nkana. Mathathana le yona e na le meboto e mmedi. Ba e bitša meboto ya mathathana. Le yona re no hwetšana e le maina. Le meboto ya Madikwe re no hwetšana e le meboto.

149. Meboto e e ngwadilwego bo 1, 2, 3, le 4 ka mo moragô, ditaba tša yona di ngwadilwê. Bjale mo go 148, e ngwadilwê fšla ka baka la thogo e, S. 4: Maina a meboto. Le meboto ya Pula-nkana, e hwetšane maina ka baka la yona monna yo we a go ba a fela a re, pula-nkana ka šla. Ke gore ke dinokana tše di šlago ka pula. ~~XXXXXXXX~~ Maina a meboto ke bopula-nkana. Ke gore ke meboto e mmedi. Ka no

fathe go ja ngwadiwa e we e ja thalnsiwago kkhwetšanong ya maina a yona.

150. M.M. Pakaneng. Mmoto wa ga Ramošaba o na le pakane, ya go ripaganya (The Oaks, Willows le Worcester). Ge re tloga ga e we, ro hwetšana pakane gōdimu ga mebotu ya pula-nkana. Ka baka la yona, ba go bitša pakaneng. Ge re tloga pakaneng ya Ramošaba, re ya ga ya Pula-nkana, re leba Bokhalaka bja bojhaba tšatši. Mebotu ya pula-nkana ga na mo we pakaneng e phathagane. Dinokana di thōma ka fathe ga yona. Mafello.

64 151. M.M. Dipitsing. O ilē wa hwetšana leina le we ka baka la dipitsi. O na le dipitsi tše dintši. O ilē wa rediwa ke maphodisa a dijhare. O ile wa hwetšana leina le we ka mokhwa o we. Mafello.

152. M.M. Tšhimane. Go be go dula mong wa leina le we la mmoto. Ke moka ba napa ba bitša mmoto ka leina le Tšhimane. Mafello.

153. M.M. Morakeng wa Mapalane. Ke moraka wa Dikhomo. Khwiting ya lepelle, go gašitšwe dinamone. Ka go bōna gore dikhomo di thinya dijhare tša bona, ba ilē ba dira gore di tloge le badiši ba yo dula gōdimu ga mmoto. Ba ilē ba dula gōdimu ga mmoto, o o lego gare ga Mathathana le Madikwē. Gōdimu ga mmoto, o bitšwa Morakeng. Ge re fologa le mmoto re libile leboya, re hwetšana thetsoo, Ge be go na le diphala tše dintši. Ra o bitša diphalleng. Ke mo we lehono go dutšigo Batšhokwē. Bona ba go bitša thetsong. Mafello.

65 154. M.M. wa lekhwara. Dihebeng tša tholo. O ilē wa rediwa ke maphodisa. Re ilē ra tšwela ka mo we mmotong o we. Re ilē ra hwetšana thebešo tha batsumi. Ge re dutši re ja lebeletše thebešo, dimpja tša phušulla dijōbō tša tholo. Ge re lebella ra hwetšana gore ke tša tholo. Ge re latiša mo we ba tilego, ra hwetšana maoto a bona, a tsholetše ka mošola wa lepelle. Ba tshetše ka

gōdimi ga tše tšakethake tša Jonothane. Ke moka ra gomela tšepōrō tša bona. Lekgwara le we ra napa ra lebitša diṭebeng tša tholo. Mafallo.

155. The tšake-tšake tša Jonothane. Ka fatše ga tšona go na le budiba bjo bogolo bja dikubu. Ge motho a fiṭha, a nyaka go di bōna, a be a išiwa go bjona. Jonothane ke yo mongwe wa maphodisa. O tšwa a le ga Mmamaila. Polase ya (The Oaks) e ilē a buḍiwa ke mapodisa a phethago menwana mmedi. Re ilē ra fiṭha ra dula matšatši a maane. Ka letšatši la boṭhano, ra tšepela le khwiti ya lepelle. Ke lebaka la mo letšatši le remilē khalaka. Ke gore ka merithi.

66 156. Basadi ba ba bedi ba be ba tšapa. Ge re feta budiba bja dikubu, re ya bodikela tšatši, ra hwetšana basadi ba ba bedi ba tšapa. Yo mongwe mosadi o ilē a tšeba lephodisa le Madie. Pōō mo e ilē ya dula ka kampeng, ya bōna ya tshadi ke lona. Madie o ilē a bitša mosadi yo la, a go mo tšeba. O ilē a ya ba dula fatše, ba ilē ba remela tše remela. Ke gore ba ilē ba šoma mošomo wa banna le basadi. Maphodisa a ilē a feta. Jonothane a ka a nyaka go feta. O ilē a bitša yo la mongwe. Le yēna o ilē a remelana nae gare ga tše tšake-tšake. The ilē tša napa tša rediwa leina la Jonothane.

157. Kubuntšing. Kubu nka e thii. Ka buntši ke dikubu. Tšogō e re kubuntšing, e šupa gore dikubu. Gape le šupa mo we di dulago gona. Ge re tšoga mo we kubuntšing, re tšeoga le noka ya lepelle, ro fiṭha mo we Madikwe e tšakanago le lepelle. Magareng ga tšona khaufsi le lekgwara, go na le pakane. Ke e e ripaganyago (The Oaks le Elem). Lehono ke tipeng ya dikhomo. Ke mo we Batšhokwō ba tipago dikhomo tša bona.

67

158. Kubuntšing. Ka fathenyana ga budiba bja dikubu, go na le letšibugo. Re tshela ka lona ge re ya ga Matamatisi. Ke leina la lekhowa. Le ilē go fiṭha, la gaša matamatisi a mantši. Ke moka ba napa ba mmitša matamatisi. Re tšoga kubuntšing, re rotoga le

khwiti ya lepelle. Ro hwetšana molala o mogolo. Ke mo we ba gašitšego dinamone. Ke gona dinamoneng. Gona le mmotonyana gare ga dinamone le dinariki, o bitšhiwa maruping ga Tšhimane, Ka fathenyana ga ona ka theko ga leboya, gona le thekharapanyana. Ga na mo we go na le theboo. Ka fathe ga marupi a tšhimane ke motšheneng. Ke ona o we o pompago maši a go tšhaletša dibjalo.

159. Kompong. Go na le pata ya goya motšheneng. Ke yona e we e ripaganyago molala wa dinamoneng le mmoto wa kompong. Batho ba ba go ba ba šoma, ba be ba agile kompo khaufsi le motšheneng ka theko ga Bokhalaka. Mmoto wa napa wa rediwa leina la kompong ka baka la kompo. Kompo ke moše wa banna ba ba šomago.

68 160. Moedi mothoka-ina. Gape re rotoga le khwiti ya lepelle, re ya bodikela tšatši bja Leboya. Ge re tshela mothok-ina, re fiša mmotong wa tipeng ya mapalane. Ke mo we dikhomo tša gwe tša go ba di tipa gona. Ge re tšoga tipeng, re tshela Mathathana. Ro fiša kubung. Ke budiba, bo na le kwena le yona kubu. Ke tšhwene ya lešele, e tšwilš mothapeng. Dikubu di bjale ka ditšhwene. Ge e godilš, di e ntšha mothapeng. Leina la yona ba re, ke polese. Ge letsufi le thšma go tswara, motho a fete ka baka la gore e a lwa. Mafello a ditaba tša meboto le malala gammogš le madiba.

Temana ya 4: Meago ya Butšhokwš.

161. Tša go hwetšana o emš lešako a le na botogšlo. Ke theema tša bagolo-golo. Lerapame nagana ya Tšhokwš, motho a be a e kagšla la go rata. Lehono re bšna di makatšo. Loro e tšwa e go rwele le ba lapa la go gammogš dibjana. Ge o fiša mo we ba go iššago, ba go šupa nomoro. Ke moka ba go botša gore, aga moše wago. 69 Mašapa a, ke lona legora la moše wago. Ke go go nnyana. Lešako la dikhomo ke ša le beya kae. Ba re, ka gare ga legora. Ke mašako a. Mašako le šupa metswenyego. Lešako ke go tswenyega. Ke moka ba go muraletše, a ba tša na taba le wena. O swanetše go dira ka mokhwa o la ba ~~gammogš~~ go butšitšego.

162. Ke kompong, Meago ya rena, re aga bjale ka kompong. Le bonyelo bja mathepa a bo gona. Mothare wa go tšhološa, o swanetše go o nwa bošego. Mothegare a ka tšnyela. Meje e agilwē ka lethō-thō ka gare ka pata ke moka go thomēga le thēthō le lengwe la meje ka gare ke pata. Ke moka go no diriwa bjale bjale. Ke tšona tšekhowa tšhe khwaletše lo magae a rena.

163. Moje o agiwa ka swele. Mong wa moje, o swanetše go ya ngakeng, go laolšla tšetša. Le ge ditaola di ka ya tša gana, a go tšūše tšhelo ka gobane o ka tšheke wa tšhe tšogāla. O swanetše go no aga gona ka swele. Mong wa tšetša, o swanetše go nyakāla dipheko tša go lwantša dira tše we di tšhabago ke ditaola.

70 164. Tšetša ke modiro wa khale. Tšetša ke mo we motho a nyakago go aga moraka wa gwe. O swanetse go lebella mo we go mo khathišago. O lebella ditša tše pedi, ke moka a huna bjang bja gona mahuto. Ge a tšoga, o ntšha mabu ya tšona ke moka o a iša ngakeng. O laola mabu wa ditša o le gona. O laolšla mabu a we. Ge ditaola di ka dumāla mabu wa tšetša tšhe tšhengwe, moagi wa moraka, o swanetše go aga mo we tšetseng tšhe we ditaola di dumelago. Ke ōna molāš wa gona wa tšesotho.

165. Dikhogo ke diruiwa tša lefato-fato. Le ge o ka di fa tša goja, tša ja tša khora, o ja no bōna di tšwela pele le go fata. Ke diruiwa tša go khōna go tšheka kuḁu. Dire goja tša phumola melomo. Ka goriale mo we di ya ganetša gore a tša ja tšhelo. Ke moka di tšwāla pele le go tšama di tšhāla. Mo we moagong o we re nego naš, ge o tša ka wa tšhōkōmēla dikhogo tša go, le ka mo di ilego o ka tšheke wa di bōna. Ba we ba tša khonego go aga, ba boniwa ka gobane a go na butamō. Le bōna basadi ba di boḁu ha boniwa.

71

166. Malapane ke tšhwene ya lešele. Ke šetše ke ngodilē kowa ga kubu, gore mo e gudilē e swanetše go tšwa mothapeng. Lešele ke tšhwene ya rotwē. Ke gore ke ya pholo. Ya tšhadi ba re ke

madibekwane. Malapane ke leina la motho. O ilê a ba lešele go tōga maruping re tšwago. Molato ke baka la boloi. Boloi bo fetošā motho bošale ka baka la gore a go na motho yo a ka dumšlago go batagana nae. Maruping re tšwago, a be a dula mmotong wa lekane a le nnoši le ba moje wa gwe feela.

167. Malapane o tō-ba-tōba bjale ka khoge e naiwilê. (The Oaks) batho ba ilê ba gana go batagana nae. Molato keng. Ba ilê ba re, o wa tšhekha. Ba ileg¹ ba mceya le batho ba ba t̄ha t̄ebego mokhwa wa gwe. Ba mmotšā gore mokhwa o we wa go, o š o lahšē ka nokeng ya lepelle. Mo, a re nyake motho wa mokhwa. Ge re ka kwa ba lla ka wena, re t̄a t̄a ra go rwala, ra ya ra go lah̄ha kholê. Go fith̄h̄a le lehorō, e šu ba llê ka yēna. Mafello.

72 168. Meago ya pakaeno, e bjale ka ya bogologolo. Le bona bagolo-golo ba be ba dula ka go khobakana. Ba hwetšana mmoto ba pamš̄la go ōna. Ba pamš̄la ka ntš̄ le khapeletšo. Mopamš̄lo o wa lehono ke wa khapeletšo. Re hwetšana o le buima kudu. Bakhale ba be ba aga ka mokhwa o we, ka baka la go tšhaba mapono. Re hwetšana t̄heema t̄he: Mo we khwaṭa ya pele e gatilego, le ya koto e t̄a gata gona. The šupa ka meago ya bagolo-golo. Le rena lehono re boetš̄e meagong e la ya bona. Ba bantš̄i ba makala.

169. Bana ba komana boloto bogoš̄i ke go bopana. Thebata khomo. Go gaš̄alla ka meboto ke go t̄hoka popano. Ge le t̄he na popano, manaba ba t̄a le fetš̄a. Thebata khomo banna. Ka pele banna ba phalla mokhoš̄i. Mothabi wa mokhoš̄i a be a t̄ha kitimi ka meboto. A namš̄la mmoto a t̄haba mokhoš̄i ka moka baagi ba naga ba dī kwilê. Ke ōna molaš̄ wa bagolo-golo o we. Le t̄he ke la makala ka mokhwa o re dutš̄igo ka ōna, ~~XXXXXXXXXX~~ le bagolo-golo ba be ba dula ka ōna mokhwa o. Mafello.

8. 9: Thello t̄ha Batš̄hokwê.

73 170. Thello t̄ha Batš̄hokwê nka t̄he th̄i f̄āla. Legae la motho ke tšhemo. Re ganne goya le ~~XXXXXXXXXXXX~~ bo radipolase bjale mmaš̄o o re teile ka t̄upa ya mogolo. Khanthe bo radipolase a ra ba gana ka phōš̄o ka gobane bu no re, mo ba tšwago, ba re hwetšana.

A re tšwe nabō mo ba tšwago. Dintwa di ba gona lefatheng. Ge o nyakišiša gore e thomegile bjang. O ja hwetšana gore ke ntwā ya mogolo, Le rena re mo thellong the thegolo bakeng tša go thibālwa go lema.

171. Lethabō a le gona mo (The Oaks). La bophelo le gona. Le we le the nago gona ke la mpa. Pula ya na dilo ka moka tša lefathe di a thaba. Diphōlōfōlō di a khana. Namane le yōna ge o bōna e khana e kwa mafsi a mma yō. Ka mabapi le ditšišē, le tšona mo o bōna di fofa, di hošē. Ke mo we o kwago ba re, tšišē e fofa ka lethepe. Ba ngwe ba re, mošwalašwathī. Ge e be ba re filē dirapanā tšē bjale ka tša mothaka dipeelo tša rena e be di ja thaba.

74 172. Khano ya go rēla leina la naga. Dikhošī tša matšatšī a no ke di hwirihwiri. Makhowa ba ilē ba lwa le rena bakeng tša gore re latālē bo radipolase. Ga gwa ka gwa ba le khošī e e re tšūšago. Lehono ba mmušo, ba ba ba bōna gore batho ba bolabola rnete. Ke ge ba re rwala, ba re tšiša mo thipa-ngolo (The Oaks). Ka morago re bōna morena Mametša a fiṭha. Ba mmušo ba re, rālang naga e leina. Goriale ke morena.

173. Khošī e ilē ya tšanola dirēthē. Ba ilē ba mo fetola ka gore, wena ke wena mang. Polabolo e we e ya kae bana baka. Re bana ba go ka mokhwa mang. Go tšoga bogolo-golo bjo ka moka ke tšeba le le bana baka. Ge o ilē wa tswara ngwana wa tšhwene, tša lla. Papago yōna e dira bjang. Jape naga e la, la go ba le ga yōna, ke ya bona ba e rekilē. Ka baka le we, a ka ne lentšū go yōna. Mo go e, ke na le lentšū ka gobane ba mmušo ba nkhatšē yōna. Dipolo-bojē tšē we ka moka re a di kwa. Rena re re papago ngwana o dira bjang, ge ngwana a lla. O swanetšē go lamolēla ngwana.

75

174. Go ilē gwa nyaka go ba ntwā. Ka moragō ga polabolo ya go lamolēla ngwana, ba thōma go mo fetole bjale ka morogo. O ilē wa šitiša keng go nyaretša nkō, ka gobane o wa tšeba gore ke rena bana ba go. A ka ja katšholong, ke tšilē filā bakeng tša leina la naga.

Ke wena mang. Ge o t̄ha kwil̄il̄i, o swanet̄he go t̄oga ga na bjale. Rena a re go t̄ebe. Khoš̄i ya rena ke lekhowa. Thōma ga na bjale. Thet̄shaba t̄he kwatil̄ō, t̄he nyaka go mo tswara ka diāta. Sepeke o il̄ō a ba thib̄ala. O il̄ō a t̄oga ka le-manya-khwale.

76

175. O il̄ō a goma a boya le morena Komosasa wa Phusela (Tzaneen). Ba t̄ha buil̄ō gape ka leina la naga. Ba il̄ō ba fetola morena ka gore, rena re ka t̄heke ra khōna go r̄ala naga leina, ka gobane naga a š̄e ya rena. Ke ya lena, ka gobane le dula mo go yōna. Di ya kwala morena. Go r̄ala naga leina ke go khat̄hega. Re lunw̄ō matsoḡō, ka baka le we a š̄e naga ya rena. Le š̄ale le khopola bakeng t̄ha leina la naga. Ke moka a tswalla lekhōta.

176. Morena Mamet̄ša a š̄ma thopa le Komosasa. Ka morago-nyana, Komosasa a goma a boya. Dulang fāthe re o kwaneng. Ba il̄ō ba goma ba dula. Go na le tabe e ngwe, ke nyakilo e lebala. Dipolase t̄še: The Oaks, Klam, Final le Bazin di ka fāthe ga morena Mamet̄ša. Ke yōna khoš̄i ya lena bjale ka ge le khale e le mong wa lena. Ke moka a fet̄ša dipolabolo t̄ša gwe. Ba il̄ō ba gana go buš̄iwa ke yōna. Ge le gana, e ka ba khoš̄i ya lena ke mang. Ba il̄ō ba re, ke wena morena. Le a o kwala. Bjale nna ke le š̄upa t̄heāta t̄ha ka. Ge le nyat̄ša yōna le nna le a nnyat̄ša.

77

177. Dikarabi di il̄ō t̄ša khop̄ala t̄hebaka t̄ha go araba. Morena o il̄ō a re, lebaka la ka ke le lenyana. Le lena le arab̄ō ka bokopana. Rena re re, morena wa rena ke wena ka baka la gore, re bil̄ō ra ya kholegong, yōna le ka leth̄ō re t̄ha mmone. Ka baka le we e ka ba papa rena bjang. Bana ba t̄hagela ke tau, ba t̄a ba go bot̄ša ke moka wena wa t̄heš̄p̄ala. Tau ke tau, le nna e be nka t̄a ka le thuš̄a. Bjale e ke taba e ngwe. Ka gobane ge mong wa n̄to, mo a go bot̄ša gore, t̄oga mong n̄tong yaka. Ga gona motho yo a ka t̄ago a go thuš̄a. Ke mong wa n̄to, wa go raka. Le yōna a be a ka t̄heke a khōna go t̄ile le thuš̄a.

LPM

178. Re a dikwa f'ela ke kahatello. A re go nyatše morena, mo re bōna Mametša, matšo a rena a tšwa madi bakeng tša megokhō. Taba ke e newe, ke šetšego ke le butšitše. Mo le ka e nyatša, yo mongwe yo mongwe a be a bōna gore a ka tšwa ka lefe letšibugo. Ke moka lekhoja le fedilē. O ilē a tswalla lekhoja ke moka a namela koloi ya gwe a tšoga.

179. Tša go hwetšana o tšwe lešako a le na botogalo. Mogoga mogolo a o na nama, nama e na le mogogana. Matswitswanyane wa o kwa a re, tsikitsowē, o tsepilē boholo. Bjale rena, ra tša no ngana, re tše na mo we re tsepilego, go tša re tšušang. Diphio tša tšou a di phatagane. Bakone. A re no šala re lla ka mašemo. Tšello tša bona, go šetše tša mašemo.

78 180. Dikhopolo tša bona. Batšhokwē a ba na pelaele bakeng tša go ba khuduša ga bona. Dipeso tša bona di thabilē. Ka gobane le khanong ya bona go ya le bo radipolase, ba ba ba re, mmušo o ka no bōna naga wa ba beya gona. Le ge mmušo o ba teile ka thupa ya mogolo, pelaele a e gona. Pelaele e no ba yōna ya go tšifiwē mašemo. Mafello a ditaba tša Batšhokwē.

181. Tšalošo ya mantšu a:- Dipolobotšō le lemanya-khwele. Ge re bošla go bala ditaba tša Morena Mametše le Batšhokwē, re hwetšana mantšu a a ka gōdimu. Dipolobotšō le ngwadilwē mo go 173.

182. Dipolobotšō. Ke go tswara midi e khaoga. Ke gore motho yo, ba mmōna phōšō. Bjale yēna o leka go bolabola ka dipolabolo tše dintši. Ka goriale mo we, o nyaka go phonyokha mo molatong. Dipolabolo tše we a di bolabolago ka moka ke dipolobotšō. Di ka tšeke tša mo tšuka tšelo. Ba mmōne molate. O tša no ba a ya thopeng, a dutši a bolabola dipolobotšō. Le go lefa, o tša no lefa a gane a tswara o la modi, wa thaoga. Mafello a dipolobotšō.

79

LPM

183. Lemanya-kiwele. Ke go fapantšha maragō. Mpja ya tšhela moetšana e pata mothela. Ge e ka totomatšha mothela le go tšhiri-mulla moetse, e ja joga ka lemanyakiwele. Dimpja tša mmoto e we, di ja e lona. Lemanya-kiwele ke go joga ka go tšhaba.

184. Lethetho la ditema le ditemana gammōgō le diqhōphana.

	1. Tema ya 1: Strasburg.	1.
	1. Temana ya 1: Bakone ba ga Lewele.	1.
	6. S. 1: Boroko bja fitha.	3.
	12. Temana ya 2: Temō.	6.
80	19. S. 2: Lekhoja la batho ba baso.	9.
	32. S. 3: Maina a dinoka le dinokana.	16.
	58. S. 4: Maina a meboto.	25.
	76. S. 5: Maina a dithaba.	32.
	89. S. 6: Maina a difate le dikantse.	37.
	110. Temana ya 3: Batšhokwē ba (The Oaks).	46.
	147. S. 8: Maina a meboto.	62.
	160. Temana ya 4: Neago ya Batšhokwē.	68.
	170. S. 9: Thello jha Batšhokwē.	73.

P.S.O.

81 185. Dijō tša Mamodipa. Ge re bošla moragō mo go 78. Re hwetšana taba ya leina. Le la ka gōdimu. O ilō a fetša matšatši a le thabeng. A be a phela ka dipanana le makhwatšō. Makhwatšō ke mabālē a we mmuni a ilego mo a buna, a jhe ke a bōna. Dipanana e be di apeiwa ka jhebešō, ke moka di butšwē e be gona a dijago. Go ~~MM~~ apeiwa ka jhebešō kudu go šomišwa lentšu le, go thuhunya moloreng. Ke ōna

F3
 + 2
 45

81
 Cont.

mejo o we a go ba a phela ka ona. Mafello.

186. Lebatl. Ke ngodilê ka mo moragô mo go 88. Bjale ke ngwala mo ka baka la go ya gaka go e bôna ka mathô. Ke ilê ka tjwa ke tšepela le polaseng ya Strasburg ka di (29 to 30-3-1959). Ka hwetšana gcre motšhetšhe o gona. Le yôna thaba ka noši e na le lebatl. Popong ya yôna, e ile ya khomoga bogare. Ka matheko ke go goso. Mo we ya go khomoga ke go gosejha. bja go phathagana le buhubedu. Ba e bitša lebatl ka baka la lebatl le we. Ke ilê ka ya ka bakeng la go kwa balaudiši ba fapana. Mongwe o re Motšhetšhe. Mongwe o re e na le lebatl. Kudu wa nnete ke wa lebatl, Mafello.

END. S. 28